Влада - Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 158 (1658) ♦ Субота, 23 серпня 1997 року ♦ Ціна договірна

Зі святом, співвітчизники!

Я бажаю всім добра!

Інтерв'ю Голови Верховної Ради Олександра МОРОЗА газеті «Голос України» з нагоди Дня незалежності **читайте на 2-й сторінці**

«Ти — в Україні, в тобі — Вона»

Ми вистояли, вистраждали, перемогли. Зберегли у власних думах нестримний поклик до незалежності, до української державності. Бо завжди пам'ятали про визвольні походи Богдана Хмельницького і відчайдушний крок Івана Мазепи, про маєво державних знамен у Києві в роки УНР... І глибоко помиляється той, хто вважає, що воля прийшла до нас у 91-му, як манна небесна. Ні, за неї заплачено нечувано дорогою ціною — мільйонами життів і скалічених доль найкращих синів і дочок нашого народу.

І сьогодні, коли лише стаємо на ноги, маємо покладатися передусім на самих себе, на власні сили. На свій розум, талант, на власну працю. Бо нікому, окрім нас і наших нащадків, сильна і заможна Україна не потрібна.

Отож єднаймося, любімося, довіряймо одне одному! Щоби, як сказав поет, «Ти — в Україні, в тобі — Вона». І ніхто інший.

З днем народження, браття! З днем відродження, Україно!

Бліц-інтерв'ю «ГУ»

Незалежність. Держава. Народ

Напередодні Дня незалежності України кореспонденти газети звернулися до наших читачів з такими запитаннями:

1. Що змінилось у вашому житті, у житті вашої родини, в долі українського народу за роки незалежності?
2. Що заважає нам сповна скористатися своїм історичним шансом, стати багатою і провідною європейською державою?
3. Якою ви бачите Україну на початку третього тисячоліття?

Відповіді різні, як і люди. Але усі, з ким доводилося спілкуватися, вірять у щасливу зорю українського народу, в майбутнє молодої держави.

Отже, читайте бліц-інтерв'ю наших читачів у цьому номері газети!

Живи, незалежна державо!

Учора в палаці культури «Україна» відбувся урочистий вечір, присвячений шостій річниці незалежності України.

У ньому взяли участь Голова Верховної Ради України Олександр Мороз, Президент України Леонід Кучма, керівники міністерств і відомств, державних адміністрацій, представники партій і рухів, громадськості, діячі науки і культури.

З доповіддю про шлях, пройдений нашою державою, і накреслення на майбутнє виступив Прем'єр-міністр України Валерій Пустовойтенко.

Нас вітають зі святом

У зв'язку з 6-ю річницею незалежності України надійшли привітання від глав держав та міжнародних організацій.

Генеральний секретар ООН Кофі Аннан згадує Україну як одну з держав— засновниць ООН. Він вітає внесок країни в ядерне роззброєння, а також її активну участь у миротворчих операціях. У зв'язку з тим, що Україна головуватиме на наступній сесії Генеральної асамблеї ООН, Кофі Аннан висловив переконаність у тому, що міжнародному співтовариству «добре слугуватиме дипломатична майстерність представника України».

Надзвичайний і Повноважний Посол США в Україні Уїльям Грін Міллер передав Леонідові Кучмі послання **Президента США Білла Клінтона.**

У зверненні **Генерал-губернатора Канади Ромео Ле Бланка** йдеться: «Особливо важливим минулого року було зміцнення безпеки України. Ваш історичний договір про дружбу і співробітництво з Росією, угоди з іншими сусідами та Хартія про особливе партнерство з НАТО гарантують безпечний простір для української свободи і дають вашому народові найкращий шанс протягом багатьох століть для досягнення миру, стабільності й національного розвитку».

Також відбулася телефонна розмова Леоніда Кучми з **Президентом Латвійської Республіки Гунтісом Улманісом,** який поздоровив народ України із 6-ю річницею незалежності.

Я бажаю всім добра!

— Ушосте Україна відзначає День незалежності. В історичному вимірі це надто короткий період, щоб однозначно оцінити шлях і напрям розвитку нашої держави. Підтвердженням цього є економічний стан, соціальна ситуація, гострі дискусії серед представників політичних і ділових кіл.

З першого дня існування незалежної України Ви перебуваєте у вирі політичного життя, берете активну участь у державотворенні.

Що означає для Голови Верховної Ради Олександра Мороза незалежність України?

— Як громадянина, як депутата і Голови Верховної Ради, як члена Соціалістичної партії, в програмі якої підкреслено повагу до вибору, зробленого народом України на референдумі у грудні 1991 року, незалежність означає зафіксовані умови суспільного життя і формулу особистої поведінки.

Говорити про наступність і послідовність історичних подій, відстежувати причинно-наслідкові зв'язки факту юридичного здобуття незалежності можна, але це справа науковців, справа, можливо, і не сьогоднішня. Багато важливіше здобути **фактичну** незалежність: політичну, економічну, врешті моральну. До такої незалежності шлях іще неблизький як до стану, при якому **кожний громадянин** відчуватиме задоволення, гордість за те, що він живе в Україні. Забезпечення просування по такому шляху і охоплює суть поняття «незалежність».

Я хочу підкреслити, що 24 серпня 1991 року частина депутатів, підтримавши Акт проголошення незалежності України, діяла скоріше ситуативно, намагаючись відмежуватися від тих «царських» ігор, котрі велися в Москві і в яких доля республіки, доля України, так само як і інших республік, не грала абсолютно ніякої ролі. Це був фарс, розіграний політиками, які привели до страждань багатьох людей. Тому що суверенність кожної республіки можна було забезпечити набагато демократичнішим шляхом і без таких втрат для кожної людини, які ми маємо сьогодні.

Із архіву «Голосу України»

24 серпня 1991 рік. Київ.

— Перші роки державної незалежності були позначені певною ейфорією, романтичним уявленням про те, що проголошений Акт розв'яже економічні проблеми, забезпечить громадянський мир і злагоду, соціальну справедливість. Цього не сталося.

По-перше, чому? По-друге, чи позбулося наше суспільство безпідставних надій і спрощених уявлень про швидку побудову суверенної, демократичної держави?

— На ефективність того чи іншого процесу завжди впливають об'єктивні і суб'єктивні фактори. Не враховувати їх або зміщувати акценти в бік якоїсь частини факторів було б некоректно. Якщо оцінювати причини далекого від очікуваного раніше становища нашої держави у згаданих аспектах, то їх умовно можна розділити за пропорцією 50 х 50. Тобто половина причин — об'єктивні: структурні деформації економіки в СРСР та Українській РСР, розрив виробничої кооперації, рівень монополізації і концентрації виробництва, незорієнтованість економіки на соціальні потреби і споживчий ринок, затратність і т. д. Друга, умовно кажучи, половина причин — суб'єктивні, що означає грубі помилки у здійсненні внутрішньої і зовнішньої політики. Ці причини, у свою чергу, можна деталізувати, класифікувати, але важливіше визнавати, що вони є, і з урахуванням цього вносити потрібні корективи. Найперш повно помилкою в економічній сфері (а звідси вплив на всі інші) слід визнати примат некерованого ринку, чого немає ніде у світі, запровадження його засад тоді, коли домінували відносини, властиві попередньому способу суспільного життя і виробництва.

Треба було із самого початку чітко визначитися із державними пріоритетами. В економічній галузі нам потрібно було разом із Росією окреслити ці критерії, визначити спільні інтереси, які забезпечували б поступовий і прогресивний розвиток і Росії, і України. Це був 92-й—початок 93-го року: рух із вектором тільки на Захід, геть від Росії. Від цього ми втратили дуже багато. Втратили, безперечно, і росіяни.

Варто було визначити: що забезпечує нам військову незалежність, чому від України вимагали втрати ядерного статусу?

Під час реформування економіки потрібно було зважити на всі нюанси, економічні й соціальні наслідки. Цього не зробили. Намагалися копіювати чужі моделі, не врахували думки вітчизняних економістів, не врахували об'єктивний стан нашої економіки.

У правовій сфері, зокрема, однією з найгрубіших помилок було створення умов для декретотворення у 92-му—93-му роках, наслідки чого ще довго даватимуться взнаки деформаціями і спотвореннями правового поля. Втрати традиційних ринків збуту, підрив військового потенціалу, недооцінка ролі власних наукових кадрів, деградація освіти тощо — все це теж і наслідки, і суть помилок.

— Олександре Олександровичу, у той період, коли уряд став фактично єдиним повновладним господарем країни, невже ніхто не чинив спротив?

— Дванадцять депутатів, я був серед них, виступили проти надання надзвичайних повноважень уряду. Мова йшла так: ми можемо дати уряду надзвичайні повноваження, але нехай пояснять — навіщо? Нащо їм потрібні такі повноваження? В історії такого ще не було, щоб уряд писав закони і їх виконував. Однак отримавши у 92-му—93-му роках широкі повноваження, уряд потім не знав, що він хоче робити. Тому й маємо такі результати.

Для стабілізації ситуації треба зробити кроки, пов'язані із підтримкою власного виробництва. Вже всі переконалися в тому, що благодійництва від світового співтовариства чекати нічого. І взагалі, те дорого нам обходиться.

Беремо кредит, щоб закупити газ, пішов газ у металургію, метал продали за кордон, і знову залишилися ні з чим. Уже вирізали худобу, немає свиней. Сало коштує по 6 грн. за кг. Вдвічі дешевше було зовсім недавно... Все це наслідки такої помилкової економічної політики. Наприклад, приватизація засобів виробництва є одним із способів підвищення його ефективності. А в нас її абсолютизовано як напрям діяльності державної структури. Тобто треба приватизувати. В ім'я чого? Давайте проаналізуємо, яким способом, хто, нарешті, стає власником. Люди, їх небагато в суспільстві, які за рахунок чи то недосконалості законодавства, чи то хибності внутрішньоекономічної політики у відносинах власності посіли панівне становище, тепер зворотно впливають на політику в регіонах і в цілому в державі. Супроводжується весь цей процес серйозною криміналізацією суспільства. Криміналітет може стати владою. Це найнебезпечніша ситуація для України. Змикання влади з цими структурами — наслідок недостатньої уваги всіх керівників до цієї проблеми.

Особливість цих помилок полягає в тому, що для нас, нинішніх, вони уже є об'єктивними, заданими умовами. Їх аналіз, вироблення відповідних заходів (схем, планів, програм, концепцій...), їх втілення в життя і є корисними ліками від суспільної інфантильності, проти спрощених уявлень щодо перспективи держави. Їх, таких уявлень, здається, вже немає.

— Ви брали безпосередню участь у розробці найважливіших законопроектів, справили значний, без перебільшення можна сказати — вирішальний вплив на прийняття Верховною Радою Конституції України.

Сьогодні багато політиків заявляють про те, що вони є «батьками» нинішнього Основного Закону. Ви на таку роль не претендуєте. Це скромність чи впевненість у тому, що ім'я Олександра Олександровича Мороза не загубиться в історії нашої держави?

Звернімо увагу, що «батьками» Конституції нарікаються і ті, хто, можливо, найпослідовніше боровся проти прийняття цієї (за змістом і в такий спосіб) Конституції. Вони перші в черзі на нагороди і звання, овації і визнання. Не треба з того дивуватися.

— Не так важливо, хто «батько», важливо, щоб здоровою росла «дитина». «Генний код» нині чинної Конституції багато прогресивніший і життєздатніший, ніж у тому проекті, котрий пропонувався на референдум. Це важливо.

А пам'ять, слід в історії тощо — все це суєта сует. Рейтинги, рівні популярності, номінації і т. п. — дріб'язок, на який не варто розмінюватися, бо життя занадто коротке. Мине час, події віддаляться, з'являться оцінки. Всім вистачить місця, бо Конституція — подія значна, не «прохідна».

— Ви неодноразово підкреслювали те, що прийняти Конституцію легше, ніж навчитися жити за нею, наголошували на тому, що кожній гілці влади, всім громадянам треба ставитись до цього документа з найвищою повагою. Але сьогодні Ви говорите і про можливість внесення змін і доповнень до Конституції.

Чи немає в цьому суперечностей?

— Зовсім немає. «Дитина» зростає, їй потрібно підправити одяг, тримати його в порядку, шанувати в дитині майбутнього громадянина. В тому і є повага до Основного Закону. До того ж, зміни і необхідні уточнення не такі радикальні, як їх дехто змальовує. Вони спрямовані на раціональнішу організацію суспільного життя в Україні. Адже Конституція прийнята і розвивається не для форми і не для нинішніх лише політиків. Вона — серце правової системи, джерело державно-правової реформи. Якщо серце має хоч незначну ваду, її треба терпляче усувати, аби згодом вона не призвела до зупинки основного органу.

Із архіву «Голосу України»

24 серпня 1991 року. Київ. 10 година ранку.

— Що Ви хотіли б побажати читачам «Голосу України», всім громадянам нашої держави, українцям в інших країнах світу з нагоди Дня незалежності України?

— Добра. Кажу це настільки щиро, що інші побажання зайві, вони охоплюються цим багатим словом. Ще раз повторю: бажаю добра!

Розмову вів Анатолій ГОРЛОВ.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

У переддень свята

Ми - одна родина

Тижнем культурних заходів відзначать День незалежності України члени Конфедерації російських громад і організацій західних областей нашої країни. 14 суспільних і доброчинних організацій російськомовного населення Львівщини, Рівненщини, Буковини і Закарпаття створили структуру, яка консолідує розрізнені сили російського руху задля вирішення найбільш актуальних питань будівництва молодої Української держави. Під егідою конфедерації розроблено програму розвитку економіки Львівщини до 2002 року, визначено колективи підприємств, яким громада сприятиме у виході на російський ринок збуту, допомагатиме їм у реконструкції.

Кобзар у Криму

Чудовий подарунок до Дня незалежності України зробили кримчанам мешканці міста Калуша Івано-Франківської області. У Сімферополі в урочистій обстановці відбулося відкриття першого в Криму пам'ятника поету та борцю Тарасові Шевченку. На святковому мітингу виступили прем'єр-міністр Криму Анатолій Франчук, голова міської адміністрації Калуша Роман Сушко, заступник голови Верховної Ради автономної республіки Рефат Чубаров, представники влади і громадськості Сімферополя.

На шляху незалежності

Напередодні шостої річниці незалежності України в Литовській національній бібліотеці імені Мажвідаса відбулося відкриття книжкової виставки «Україна на шляху незалежності».

Експозиція підготовлена за ініціативою посольства України в Литовській Республіці спільно з Національною бібліотекою імені В. Вернадського.

Близько трьохсот документів ознайомлюють численних відвідувачів з історією державотворення в Україні та боротьбою українського народу за свою незалежність. Значна частина експозиції присвячена сучасному періоду в житті України.

Українські художники у Празі

В одній з художніх галерей старовинного історичного центру Праги відбувся вернісаж організованої посольством України в Чеській Республіці виставки картин дев'яти сучасних українських художників. Акція стала одним з низки проведених у Чехії заходів, присвячених 6-й річниці незалежності України.

На відкритті виставки були присутні представники офіційних та громадських кіл Чехії, дипломатичного корпусу в Празі, української діаспори в ЧР.

Виступаючи на вернісажі, посол України в Чеській Республіці Андрій Озадовський, зокрема, сказав, що вже традиційно дипломатична місія України в Празі розпочинає відзначення в Чеській Республіці Дня незалежності України демонстрацією палітри мистецьких талантів українського народу.

Клястися в любові ще не означає любити насправді

Замість прологу

Коли учасники шанованого зібрання в палаці культури «Україна» оплесками підтримали відкриття поетом Іваном Драчом видатної події, всі із здивуванням побачили, що більш як на третину просторий зал не заповнений. Як це могло статися, адже біля палацу зібралися тисячі бажаючих, а напередодні і в прес-центрі, і в місцях реєстрації багатьом, зокрема журналістам, було відмовлено в перепустках до «України»? Пізніше стало відомо, що майже до останнього оргкомітет не знав, де ж все-таки відбудеться початок форуму — в Міжнародному центрі мистецтв (колишньому Жовтневому палаці) чи в палаці культури «Україна»?

На запитання «Що відбувається?» члени оргкомітету відповідали, що ініціативу по проведенню форуму перехопила адміністрація Президента, яка діяла, як у старі добрі часи — з узгодженням, перевірками, відсіюванням...

Рукавичку ніхто не підняв

Після офіційного відкриття зібрання слово було надано Президенту України. Напередодні у ряді газет опублікували пояснення глави президентської адміністрації Є. Кушнарьова, що Л. Кучма у своєму виступі перед світовим українством викладе своє бачення подій в Україні, а на урочистому засіданні, присвяченому VI річниці української незалежності, з доповіддю виступить Прем'єр-міністр В. Пустовойтенко.

Що ж сказав нового чи значного Президент? Про важливість ділового спілкування й духовного єднання українців у світі, турботу про молоду державу, незворотність обраного нашим народом шляху. Далі він спростував твердження про те, що нинішні лідери України реалізують політику, напрями якої «кимось» підказані чи «десь» визначені, і про те, що неправдою є думки про безвихідь обраного ним шляху. Як успіх оцінив президент зміцнення зв'язків між Україною та НАТО, ініціацію порозуміння між православними церквами і закінчив цю частину своєї промови черговим проголошенням своєї віддданості насамперед економічним проблемам. Із здивуванням присутні також дізналися, що лише останні два — три роки (виходить лише в часи президентства Л. Кучми) Україна проводить справді незалежну політику. А що ж було, коли був Президентом Л. Кравчук? До речі, останній сидів майже поряд з Л. Кучмою у президії форуму.

А коли Л. Кучма процитував повторюване багатьма «Не про таку державу ми мріяли», то винуватцем наших негараздів був названий парламент. Думка не нова. Аргументацію Президент виклав наступну: мовляв, Верховна Рада свого часу зробила важливий крок — проголосила незалежну українську державу й перебрала на себе чимало владних функцій, але тоді ще не було інституції президентства тощо. Нині ситуація, на думку Л. Кучми, інша й треба внести корективи. На завершення своєї промови Президент висловив віру в майбутню позитивну діяльність Верховної Ради.

Оскільки в президії форуму був і Голова Верховної Ради Олександр Мороз, то присутні зрозуміли виступ Л. Кучми як запрошення його до дискусії. Але лідер парламенту виявив мудрість і такт, не підняв кинуту рукавичку. Виступ Олександра Мороза був короткий, виважений і реалістичний. Він привітав учасників зібрання з видатною подією й побажав їм успіхів у діяльності, націленій на розбудову незалежної, заможної й могутньої України.

Образним, емоційним і з увагою сприйнятим був виступ на форумі голови Української Всесвітньої координаційної ради Івана Драча. «Не думай, що тобі дала Америка, а думай, що ти зробив для Америки», — повторив Іван Драч відомі слова Джона Кеннеді, застосувавши їх до української ситуації.

Замість епілогу

У перерві після виступу Президента України зарубіжні українці запитували один одного «Що ж сьогодні заважає нашим землякам будувати свою державу? Раніше у всьому звинувачували Москву, а тепер кого?» І справді, хто ж винний у тому, що «маємо те, що маємо»? Та судячи з твердого тону Президента, можна зробити висновок, що він далекий від того, щоб брати на себе відповідальність за прорахунки як у своїй зовнішній, так і у внутрішній політиці, за недоліки в кадровій політиці (адже хто продовжує русифікувати Україну, гальмує розвиток її культури й освіти, хто віддав іноземним державам наш інформаційний простір, не здатний проводити адекватні вимогам часу економічні реформи? Хіба не його висуванці, яких Л. Кучма добирає за єдиним принципом — особистої відданості, ігноруючи їхні фахові якості?).

Очевидно, під враженням промови Л. Кучми перебували й доповідачі на форумі: представники діаспор інформували про своє життя вдалині від України, а наші співвітчизники називали проблеми, що турбують суспільство. Й це добре, адже ще до початку шанованого зібрання його ініціатори вважали, що головне в цій події — єднання світового українства, обмін думками між людьми, які є дітьми одного великого народу. Спілкуватися (під час роботи секцій, «круглих столів» тощо), щоб підтримати в собі віру, що Україна народить таки свого Мойсея, який поведе її в цивілізоване майбутнє.

Віталій АБЛІЦОВ.

Бліц-интерв'ю «ГУ»

Дихати стало легше

Андрій КОРОЛЕВИЧ,
студент Херсонського сільськогосподарського інституту:

1. Дихати стало легше, вільніше почуваєшся на вулиці, в установах, сміливіше заявляєш про свої права. З'явилися нові факультети у навчальних закладах, сам стиль викладання дисциплін став масштабніший, сучасніший, розкутіший, коли студента вчать не лише засвоювати факти, а й мислити, оцінювати явища. Модного одягу більше, побутова техніка ліпша, автомашини світового зразка, хоча й закордонні, заполонили наші вулиці. Водночас загострилися, як на мене, стосунки молоді з консервативно настроєними людьми, котрі тримаються за все радянське, імперське і войовничо відстоюють свої погляди. Вони програли, але не хочуть змиритися з цим.

2. Невизначеність економічної політики. Практично економічні реформи не відбулися. Особливо — на селі. Уважно читаю газети, аналізував стан справ у країні, слухав лекції, у тому числі й зарубіжних економістів. Висновок зробив такий: численний управлінський апарат звів нанівець будь-які добрі починання. Молодь практично відлучено від системи управління, якщо не брати до уваги приватний бізнес, комерцію, які, до речі, розвиваються, як мені здається, не по-європейськи, а на примітивній основі. Мало вкладають інвестицій у місцеву економіку. А якщо і вкладають, то іноземці прагнуть мати контрольний пакет акцій.

3. Як студент економічного факультету, я уявляю собі Україну розвиненою державою. Зі стабільною економікою, високою культурою виробництва й управління. Службова драбина буде пов'язана передовсім з особистими якостями працівника, з реальною віддачею його, а не з протекцією, з умінням приємно усміхатися начальству. Інша особливість майбутньої країни — високий моральний дух громадян, наявність кумирів, приклад яких захочеться наслідувати. З кого, скажіть, сьогодні брати приклад? Почитаєш статті депутата Омельченка у вашій газеті — і хочеться викреслити будь-який ідеал серед наших батьків.

Записав
Іван КАЛИНИЧЕНКО.

Херсон.

«Думайте, працюйте, молоді мої співвітчизники...»

ПАТРІАРХ українського образотворчого мистецтва, народний художник України Данило Нарбут і у свої 82 роки рівно о шостій ранку піднімається крутими сходами на п'ятий поверх, до своєї майстерні, і стає до мольберта...

—Даниле Георгійовичу, ми відзначаємо шосту річницю незалежності. Про що вам думається в цей час?

—Думаю про свій народ. Як багато нині наших людей нарікають на свою долю, на незалежність, що вона, мовляв, «нічого не дала». Мають вони, звичайно, на увазі матеріальні блага. Мене обурюють ці розмови. Чому незалежність повинна щось давати? Незалежність — це право на свободу, вільну думку, розкріпачену душу, національну гідність, історичну правду. Тож думайте й працюйте, молоді мої співвітчизники! Ось що хочеться відповісти тим, хто у чомусь сумнівається, чекає манни небесної. А щодо старших співгромадян — то це окрема розмова. Їх, ясна річ, має забезпечити держава. Вони своє відпрацювали.

—Шість останніх літ ви, Даниле Георгійовичу, трудилися з особливим піднесенням і натхненням...

—Так, це були роки напруженої, я б сказав, красивої праці. Я, нарешті, відчув душевну рівновагу, спокій, що живу в незалежній державі й можу говорити, що думаю, творити, що хочу, що прагне моя душа. За ці роки я зробив парсунні портрети сподвижників Богдана Хмельницького, всіх гетьманів України, «Страшний суд», «Енеїду» Котляревського, «Покрову Пресвятої Богородиці»...

—І стали лауреатом премії великого Тараса.

—Це дуже високий обов'язок і визнання — бути лауреатом премії, що носить ім'я генія й пророка нашого народу. Скільки вистачить у мене сил, я відпрацьовуватиму це звання.

—Даниле Георгійовичу, нині триває конкурс на створення кращого ескізу великого Державного герба України. Ваш батько, Георгій Нарбут, був творцем державних символів УНР...

—Автором великого герба УНР був Василь Кричевський. Батько стилізував його і переніс на грошові знаки. До речі, у 1926 році в Парижі, на всесвітній виставці, 100-карбованцева асигнація УНР, створена Георгієм Нарбутом, здобула першу премію. Щодо оголошених урядом конкурсів (у тексті умов, до слова, є явні історичні недоречності: запропоновано в ескізах урахувати елементи герба війська запорізького. Власне герба у запорожців не було, існувала лише

печатка), то я виступаю категорично проти будь-яких модернізацій і новацій стосовно історії держави та її символів. Ми не безбатченки. Ми мали герб УНР, гімн України, грошові знаки Української держави. То навіщо щось вигадувати? Історію не міняють, як і батьків. Коли це роблять, виходить національна ганьба. Як сталося з виготовленням гривні. Кому це в голову прийшло зображувати на грошах Лесю Українку, Івана Франка? Як можна душу народу — Тараса Шевченка — «малювати» на грошових знаках?! Ви бачили де-небудь, коли-небудь Бога на грошах?! Е-е-х!!

—Ну що ж, може, ваш голос почують нагорі...

—Дай, Боже! Остання моя робота на історичну тему називається «Холодний Яр» — це не лише унікальна географічна місцевість, де б'ють з-під землі срібні джерела і шумлять могутні діброви... Холодний Яр — це духовна й звитяжна цитадель Української держави. Звідси почалися хмельниччина й гайдамаччина. Тут у двадцятих роках нинішнього століття діяла Холодноярська республіка — останній військовий форпост УНР. На тлі тисячолітнього велета-дуба, зеленого стража України, я зобразив лицарів-холодноярців: козаків, гречкосіїв, гайдамаків, на знамені котрих було написано: «Воля України або смерть!»... Держава ще не увічнила цих героїв, тож я спробував це зробити.

—Вражаюча робота... А поруч — зовсім інша тема: блакитно-ніжні квіти...

—Це «Сон-трава-полісяночка» називається. Я задумав намалювати серію картин «Квіти України» і присвятити її жінкам Черкащини, всієї України. Жінка сама мов квітка і наша Україна — теж. Кожен диво-край нашої держави асоціюється у мене з жінкою-квіткою.

Поділля — це горді барвисті мальви, Черкащина — розкішні чорнобривці, Київщина — веселкові айстри, Полтавщина — квітка сонця соняшник... Я намалював 20 картин, лишилося ще 5. Коли завершу серію, подарую її місту Черкаси. Можливо, це моя остання робота, отже, хай черкащани милуються красою, нашою Україною і люблять її над усе в світі.

—Даниле Георгійовичу, у вас стільки молодечого запалу, мистецького горіння, що гріх переходити на мінорні ноти...

—То я так, до слова, сказав. А житиму доти, доки, приміром, не збудеться моя давня мрія — на головному майдані Черкас впаде ідол більшовизму і постане могутня, красива постать батька українського козацтва князя Дмитра Вишневецького. Ми, черкасці, зобов'язані віддати данину шани благородному українському лицарству, для котрого найвищою честю було захищати рідну землю. Над цим задумом нині й працюємо з моїми побратимами по пензлю.

—Козацького вам здоров'я, Даниле Георгійовичу, натхнення! Хай оберігає вас Покрова Пресвятої Богородиці!

Розмову вела
Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаси.

На знімку: патріарх живопису з художницею Тамарою Гордовою.
Фото Григорія БІЛОУСА.

Таланти

Володимир БАРНА, журналіст

Український Паганіні з Тернополя

ТАК НАЗВАЛА публіка італійського міста Генуї молодого скрипаля Сергія Болотного, який у жовтні 1995 року здобув перше міжнародне визнання, потрапивши до десятки найсильніших віртуозів світу за підсумками престижного конкурсу імені Нікколо Паганіні.

Дунай, Дунай, ану впізнай, чия то скрипка грає?

Отож тоді, у свої 20 років, Сергій зробив серйозний крок до вершин у царині музики. До нього підходили сивочолі професори, пропонували їхати навчатись у найпрестижніші консерваторії світу, а він не знав, що й казати. Передусім зателефонував у Тернопіль до батька, Миколи Болотного, відомого співака, заслуженого артиста України, поділився своєю радістю... А вже коли повернувся додому, почали радитися, куди піти вчитися далі, бо ж нині значиться студентом Київської національної академії музики, у класі народного артиста України професора Богодара Которовича.

Сумнівів було чимало, але віддали перевагу Відню — столиці європейської класичної музики. Та й учитися туди запрошував сам ректор Віденської академії музики професор Міхаель Фрішеншлягер. Але щоб стати студентом цього престижного закладу, треба скласти іспити. І от у червні 1996 року Сергій Болотний їх успішно склав, а вже у серпні взяв участь у другому міжнародному фестивалі скрипалів імені Лео Вайнера в Угорщині, де був нагороджений спеціальним призом. Бо завоював симпатії не лише журі, яке очолював професор Будапештської академії музики Денеш Ковач, а й, передусім, публіки.

Трохи пізніше молодий тернополянин уперше провів місяць в Альпах під Віднем, де під час літньої академії займався з відомим педагогом Наталією Чугаєвою. А з осені відбув на заняття до Відня. Правда, у рідному Тернополі він дав незабутній сольний концерт у залі обласної філармонії. Як не дивно, але вільних місць не було. Виступали удвох із сестрою Оленкою, яка йому акомпанувала. Вона, до речі, навчається у Київській національній академії музики в класі піаніста заслуженого артиста України Юрія Кота. Успіх у любителів класичної музики рідного міста був величезним. Уперше місцева публіка гідно і щиро відреагувала на виступ Сергія Болотного.

Що він відчував, про що думав? Адже саме тут робив перші кроки під прискіпливим оком талановитого скрипаля Ярослава Теленка, який дуже рано пішов із життя. Саме тут він отримав від нього, мабуть, найголовніші уроки: розуміння філософії музики, її внутрішнє відчуття й осмислення глибин твору. А йому, Сергієві, було тоді лише 15 років. І вже тоді, будучи учнем Львівської спеціальної музичної школи-інтернату, під батьківською опікою завідувача відділу струнно-смичкових інструментів Юрія Гольди, уперше зіграв три частини концерту Паганіні разом з оркестром, отримавши перше визнання львівської публіки. До слова, цей же твір незабутній скрипаль Леонід Коган зіграв лише у шістнадцять!

Відсипався лише в поїзді

Тому, хто вперто йде до своєї мети, Бог указує дорогу. Хоч усе відбувається начебто випадково. На перший погляд. Але — лише на перший погляд, насправді ж це — зумовлена часом необхідність. Бо інакше як пояснити те, що, приїхавши у лютому 1994 року на канікули в рідний Тернопіль (тоді Сергій уже вчився у Львівському музичному інституті), раптом (!) зустрівся із землячкою, асистентом народного артиста України, професора Богодара Которовича Ярославою Рівняк, яка гостювала у батька? І тут же домовилися про те, що Сергій братиме у неї уроки. Як потім зізнався сам Сергій, Ярослава Григорівна — колосальний педагог. Це було відчутно уже з перших занять. Протягом весни й літа він постійно їздив до неї удосконалювати фаховий рівень. Тож відсипався лише в поїзді Львів — Київ. За цей час Ярослава Григорівна дала скрипалеві технічну базу, поставила руку, а головне — допомогла збагнути: пальцями через смичок треба відчувати кожен звук, а не просто відтворювати текст композитора. А ще Сергій з допомогою педагога почав розбиратись у стильових особливостях музики, її філософії, і до нього прийшла свобода володіння інструментом.

Коли з батьком Миколою Івановичем він готував власноруч зробленого смичка, а скрипку — серійну заводську, то не знав, що і цим, і самим своїм виступом подивує багатьох у Генуї, де проходив міжнародний конкурс. Сивочолі професори, похитуючи головами, лише запитували: як ти можеш грати такі складні твори на такому інструменті? І це тоді, коли, скажімо, конкурсанти зі США, Японії, Франції та інших країн були зі скрипками Гварнері і Страдіварі, а посіли нижчі місця, ніж український скрипаль, який уперше представляв свою державу на такому престижному змаганні.

Але, мабуть, у нього є те, чого не мають інші, — талант від землі української, а також — велика сила волі кожного дня вправлятися на скрипці по шість-вісім годин, іноді — й по десять... Усе дається щоденною копіткою працею.

Виразний почерк таланту

У Віденській академії музики уже через два місяці про Сергія заговорили з повагою як про музиканта, що вміє удосконалюватись. Уроки в Міхаеля Фрішеншлягера відвідує ретельно, до кожного нового побачення зі своїм патроном старається вивчити новий твір. І ось уже за цей невеликий термін він зумів підготувати нову програму. Спілкуватися в академії допомагає знання німецької мови, яку вивчив самотужки. І вже новим успіхом у столиці Австрії для Сергія стала його участь у великому концерті кращих студентів-музикантів світу напередодні Різдва, де він виконував твори на рідкісній скрипці роботи Гальяні — учня Страдіварі. Саме йому, Сергієві, довірили зіграти на цьому дорогоцінному інструменті. Для хлопця з Тернополя це було великим щастям!

А приїхавши в рідну Україну, Сергій Болотний, як істинний патріот свого міста, за короткий час дав кілька концертів, зокрема для дітей-сиріт, у залі обласної філармонії. І відбув до Києва для складання зимової сесії у Київській національній академії музики, де він вважається студентом, а вчиться за індивідуальною програмою, бо хочеться йому мати диплом і українського вузу.

Зізнаюся, був на останньому концерті в Тернополі і я разом із усією своєю сім'єю. Без сумніву, після перших місяців навчання у Відні у Сергія Болотного намітився явний прогрес у творчості. Сергій, граючи, забуває про все на світі. Він зачаровує грою, а іноді і шокує слухача.

Тепер я розумію, чому так захоплено сприйняла італійська публіка його виступ у Генуї. У ньому справді є щось від геніального Паганіні.

На знімку: скрипаль Сергій Болотний.

Фото Євгена ІВАСІВА.

Молитва тижня

Вікторія РИБАЛКО, журналіст

Прийшов Спас — нагадав про осінь

Запашними короваями, духмяним медом, стиглими яблуками та грушами прийшов до України Спас. Цього дня за давнім звичаєм по церквах освячували садовину.

«Преображення Господнє, або, як кажуть у народі, Спас — одне з найшанованіших в Україні свят, — розповідає отець Андрій, священик церкви Пам'яті жертв Чорнобиля, що на Лівобережжі. — Вже зранку до літургії прийшли тисячі дарничан. На жаль, наш храм — це невеличка каплиця, тому люди молятся поруч просто неба. Щоправда, ми зводимо великий Свято-Михайлівський собор на честь 1000-річчя хрещення України-Русі, але будівництво ледь посувається. Адже наші парафіяни — люди небагаті, чимало серед них інвалідів, чорнобильців. Лишається лише сподіватися на волю Божу та чекати заможного віруючого мецената.

Та вже сьогодні наш маленький храм є святим місцем для киян. Адже біля нього ми збудували пам'ятник героям-чорнобильцям, встановили пам'ятні дошки на честь загиблих ліквідаторів та працівників київської міліції.

Тож у світлий день Спаса вся громада помолилась за душі праведні, які віддали своє життя задля нас, майбутнього наших дітей.

На знімку: під час свята біля церкви Пам'яті жертв Чорнобиля.

Фото Володимира СТРУМКОВСЬКОГО.

З'ясування стосунків тижня

Оксана ЗАПОРІЗЬКА, Володимир ГАЛЬЧЕНКО, «Голос України»

Мін'юст — журналістам: «Давайте жити дружно»

На черговому брифінгу в Міністерстві юстиції перший заступник міністра Володимир Головач зробив спробу налагодити тісніші стосунки між журналістами і міністерством.

В. Головач зазначив, що Міністерство юстиції дедалі частіше стає об'єктом пильної уваги журналістів; аргументи, що прислужилися деяким із них для газетних звинувачень, — тенденційні й легко спростовуються фактами. Зокрема, йшлося про справи щодо звільнення з роботи начальників Київського міського і Чернігівського обласного управління юстиції, особистих доходів міністра юстиції, матеріального становища суддів, окремих проблем суддівства та нотаріату. На думку пана Головача, журналістам не треба упереджено ставитися до будь-кого, в тому числі й до міністра, а слід правдиво викладати факти.

Безсумнівно, найбільше цікавило всіх присутніх питання — хто очолюватиме галузеве міністерство в новому уряді Валерія Пустовойтенка. Перший заступник відповів, що зміна міністра — це нормальне політичне явище в нормальній державі. Треба до цього і відповідно ставитися. Нині міністр є поки що міністром.

P. S. Коли верстався номер, стало відомо, що міністром юстиції призначено Сюзанну Станик.

Сходження тижня

Лідія ТИТАРЕНКО, «Голос України»

Дружбу зміцнив Ельбрус

Десятирічний ювілей побратимства американського міста Санта-Роза та українських Черкас відзначено на... Ельбрусі, найвищій вершині Північного Кавказу.

За підтримки черкаського Ротарі-клубу та міжнародної організації «Пізнаємо світ» 13 американських, 10 українських альпіністів та один представник Росії здійснили сходження на Ельбрус. Учасниця експедиції хмельничанка Ніна Тимофіївна пошила для команди костюми кольору національного прапора України. На тлі сліпучо-білого красеня Ельбруса інтернаціональна експедиція виглядала чудово.

Координатор проекту з американського боку Фред Птуха розповів після повернення з Кавказу, що перед походом альпіністи звернулися з листами до президентів США, Росії та України. Відгукнувся і надав допомогу спортсменам лише Леонід Кучма.

Черкаська область.

Віталій АБЛІЦОВ, «Голос України»

Пам'ять тижня

Символ української вічності

Не пишемо, що була, оскільки митцям Бог дарує безсмертя за життя. Марія Приймаченко — одна з них.

Її картини — не лише предмет естетичної насолоди. Вони — нагадування, поштовх до роздумів про витоки нашої нації, слов'янської духовності. Диво-коні, дивоптиці, диво-люди, диво-природа... В їх присутності відсувалося кудись усе, створене прихильниками різних «ізмів», пам'ять навертала до рядків зі «Слова про Ігорів похід», до «Енеїди» Івана Котляревського й, безумовно, навіть у першу чергу, до поезій Тараса Шевченка.

Якщо людині справді надано здатність творити новий світ — досконаліший від того, в якому живемо, то народній художниці Марії Приймаченко цей талант дістався по справедливості. Її картини сміливо завоювали світ. Досить сказати, що французька «Енциклопедія наївного живопису» помістила на своїх сторінках дані й про художницю з українського Полісся.

Митець не вмирає. Просто між ним і його прихильниками стають написані картини. А їх автор переходить у людську пам'ять. Навічно!

Бліц-інтерв'ю

Щоб сади цвіли, їх треба посадити

Сергій КІНДЗЕРСЬКИЙ — заступник начальника Хмельницького обласного управління соціального захисту населення:

1. Особисто для мене цей час був позначений моїм становленням як державного чиновника. Переїхав із райцентру до Хмельницького. Наше спільне прагнення збудувати правову державу зумовило і те, що я вже закінчив третій курс юридичного факультету, пройшов перепідготовку в інституті державного будівництва. Цього року став членом Народно-демократичної партії, яка, на мій погляд, увібрала в себе кращі зразки демократії та гуманізму. А найбільша радість для нашої сім'ї — це отримання однокімнатної квартири.

Певно, що кожна людина прагне до найкращого. Та погодьтеся: для того, щоб сади цвіли, їх треба спершу посадити. Але і сьогодні всі ми можемо пишатися найбільшим здобутком: дух волі, національної гідності нарешті прийшов до нас. Прийшов чистим і святим, щоби допомогти нам розпрямити спину, посісти гідне місце у світовому співтоваристві. Але все залежить від нас самих — ніхто за нас нічого не зробить.

2. Суцільна балаканина про піклування за народ і про будівництво держави. Ми отримали політичну незалежність, але економічну матимемо лише тоді, коли в Україні експорт домінуватиме над імпортом, коли від розмов про захист вітчизняного товаровиробника високі державні чиновники перейдуть до практичних дій. Коли десятки мільярдів доларів, вивезених за кордон, повернуться в Україну і працюватимуть на неї. Для такого розв'язання проблем треба, щоб у структури влади прийшли люди компетентні, самовіддані, щоби вони утверджували незалежність своїм розумом, чесністю і громадянською відвагою, а не дбали лише про власну вигоду.

3. За характером я — оптиміст, тому й вірю в економічний розквіт України вже у першому десятиріччі наступного століття (на зразок Гонконгу). Для цього у нас є навіть ліпші, значно ліпші, умови: й інтелектуальні, й природно-геологічні, й національно-культурні... Нам треба зробити не так уже й багато: довести світові, що парламент може тримати стабільними закони, а уряд зніме податковий зашморг із шиї товаровиробника. А для цього коридорами влади мають ходити не патентовані патріоти, не демагоги, а справжні будівничі: працелюбні й кришталево чесні.

Пам'ятаймо: щоб сади цвіли, їх треба спершу посадити.

Записав Михайло ВАСИЛАШКО.

Конкурс тижня

Володимир ПЕЛЕХ, ДІНАУ-Укрінформ

Кращою листоношею країни визнано чернівчанку Артемію Юзефову

Кращою листоношею України стала чернівчанка Артемія Юзефова, яка працює у міському відділенні зв'язку № 29. Під час участі у всеукраїнському конкурсі за краще розповсюдження преси у другому півріччі нинішнього року жінка організувала передплату на своїй дільниці 1180 примірників періодичних видань на загальну суму 5,3 тисячі гривень і визнана переможцем. Їй вручено Почесний диплом Міністерства зв'язку України та першу грошову премію в розмірі 300 гривень.

Будова тижня

Людмила ТКАЧЕНКО, ДІНАУ-Укрінформ

Прийшла вода, на яку чекали... 12 років

Найбільший водогін Луганської області «Райгородка—Красний Луч» завдовжки 217 км привів цього тижня воду в будинки жителів багатьох шахтарських міст і селищ. Його вартість — 80 млн. гривень, десять з яких ще треба освоїти на будівництві фільтрів і введенні на проектну потужність трьох водозаборів. Генеральний підрядник непростої споруди — АТЗТ «Луганськмонолітспецбуд». Потужність Західної фільтрувальної станції — 140 кубометрів води на добу. З введенням решти фільтрів — додасться ще 160 кубів.

Посланці різних міст Луганщини, які виступали на церемонії урочистого відкриття Західної фільтрувальної станції, дякували нинішній облдержадміністрації за виділення коштів на завершення будівництва, яке розтягнулося для регіону на двадцять років.

Фестиваль тижня

Ярослав ЯДЛОВСЬКИЙ, ДІНАУ-Укрінформ

Верховинці пам'ятають Івана Ольбрахта

Фестиваль самодіяльних колективів та виконавців, присвячений 115-річчю з дня народження відомого чеського письменника і громадського діяча Івана Ольбрахта, відбувся у закарпатському селищі Колочаві. У ньому взяли участь аматори сіл Міжгірського району, а також гості з Чехії. Програму фестивалю склали концерти, читацькі конференції, перегляди фільмів за творами І. Ольбрахта.

У 30-х роках письменник неодноразово бував у цих краях, жив у Колочаві, дружив з місцевими жителями. На їх соціальний захист спрямований ряд його художніх і публіцистичних творів, зокрема, збірки нарисів та оповідань «Земля без імені», «Гори й століття», «Голет у долині». Тут він знімав свій фільм «Марійка-невірниця», сюжет якого взятий із життя верховинців, написав роман про закарпатського опришка Миколу Шугая, який згодом також екранізували.

Верховинці не забувають І. Ольбрахта. У Колочавській школі облаштовано його музей, ім'ям письменника названо вулиці багатьох населених пунктів.

Реформи тижня

Сергій КРАВЧЕНКО, ДІНАУ-Укрінформ

Гроші знайшли... у власній кишені

Мільйон гривень працівники культури Дніпропетровська знайшли... у власній кишені в результаті реформування театральної структури півторамільйонного міста. Після його першого етапу кількість закладів культури обласного підпорядкування скоротилася з 22 до 18. Кількість же творчих колективів залишилась без зміни.

Зараз, наприклад, Театр юного глядача і Театр ляльок керуються об'єднаною дирекцією. Театру опери та балету вирішено передати функції ліквідованої облфілармонії. На базі двох самостійних училищ — художнього і театрального — створюється художньо-театральний коледж. На думку керівника управління культури облдержадміністрації Валентини Тальян, реструктуризація дала змогу без шкоди для інтересів земляків і театральних колективів економніше розпорядитись коштами, які виділяються на культурну сферу. Зекономлений таким чином мільйон гривень буде спрямовано на погашення заборгованості по зарплаті артистам, художникам, музикантам. Частина коштів піде на ремонт оперного театру, на фінансове підкріплення філармонічної спрямованості роботи його колективу.

Трагедія тижня

Криниця поглинула чотирьох

Анатолій ЛИСЕНКО, ДІНАУ-Укрінформ

Це страшне лихо трапилося на Миколаївщині. В селі Богданівці Доманівського району в давно забуту, напівзруйновану криницю впав десятирічний хлопчик. Його товариш побіг по допомогу. Незабаром прибігла мати хлопчика і кинулась виручати сина. Поки інші люди шукали спосіб порятувати вже двох потерпілих, у криницю потрапила й сестра матері хлопчика. Так у тісній горловині опинилось троє людей. І тут із дна криниці сплив труп жінки, яку давно вважали безслідно зниклою. Коли ж, нарешті, зібралися люди, з криниці довелося діставати вже чотири трупи. В одну мить житель села Сінбад Гюльназарян втратив дружину і сина, а в загиблої Гояне залишилась двомісячна дитина. Загинула також сестра Гояне.

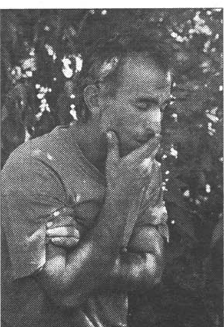
Хто ж винуватець трагедії? Голова Богданівської сільської ради Сергій Якимів запевняє, що він нічого не знав про криницю. Та й багато хто з селян уперше почув про неї лише після трагедії. Розповідають, що таких пасток у селі кілька, і всі вони вкрай небезпечні. До речі, неподалік від місця трагедії є ще одна заросла бур'янами, напівзруйнована криниця...

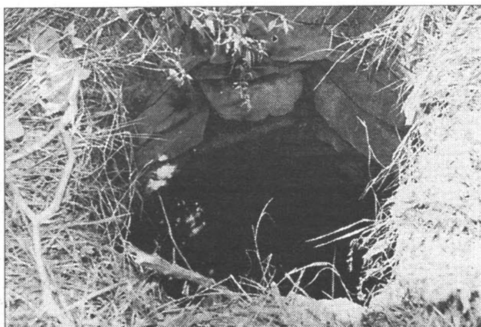
Фото автора.

На знімках: невимовне горе Сінбада Гюльназаряна; ось він, підступний колодязь.

***

А тимчасом, як повідомило агентство «Інтерфакс-Україна», на залізничній станції Трудова м. Горлівки Донецької області в ямі для зливання рідини після пропарювання цистерн загинули двоє дітлахів 10 та 11 років.

Бліц-інтерв'ю «ГУ»

Екскурсій у космос поки що не плануйте

Валерій Скороход, майор, заступник командира військової частини:

1. Коли Україна проголосила незалежність, я служив на території Росії, в Ростові-на-Дону. Рішення стати офіцером української армії визріло швидко. Такий само вибір зробили і деякі інші офіцери, які служать сьогодні в нашій частині. До рідного Житомира, де народився і виріс, повернувся капітаном. Тут одержав погони майора. Вже подано документи на надання чергового військового звання. Наша сім'я одержала квартиру. Закінчивши школу, син цього літа вступив до Київського авіаційного університету. А дочка закінчила перший клас, вона майже ровесниця молодої Української держави. Звичайно, для Надійки та Ігоря те, що Україна — незалежна, вже саме по собі зрозуміло. Підростає нове покоління, над яким не тяжіють старі стереотипи.

2. Наша біда в тому, що уряд керує економікою «взагалі», а треба дійти до кожного конкретного «важкого» підприємства, зрозуміти, чому там не ладяться справи, а вже потім писати рецепти виходу з кризи. А в нас поки що виходять із наперед заданих схем.

3. Моє дитинство припало на роки космічних успіхів СРСР. Отож я щиро вірив, що мої діти вже зможуть літати в космос просто на екскурсію... Схоже, такі романтичні ілюзії були в багатьох після 24 серпня 1991 року. Насправді незалежність — то ще не запорука, а тільки передумова щасливої долі, це щаслива можливість бути справжнім господарем у домі, якою ще треба вміти скористатися. Україна на початку третього тисячоліття буде квітучою, якщо ми, відкинувши ілюзії, створимо такі умови, щоб кожен з нас не «виживав», а мав змогу сповна виявити свої сили і здібності на тій роботі, за яку взявся.

Записав
Олексій КАВУН.

Житомир.

Володимир ПРИТУЛА, «Голос України»

Що тобі сниться, фрегат «Сагайдачний»?

Відгриміло свято — День Військово-Морських сил України, що, без перебільшення, вразило Севастополь, його мешканців та гостей, і в українських моряків знову розпочалися будні військової служби. Як живуть сьогодні військовослужбовці вітчизняного флоту? В яких умовах вони стоять на варті нашої мирної праці? Враховуючи те, що ненароком можу відкрити велику чи маленьку військову таємницю, я вирішив не називати прізвищ військовослужбовців, з якими зустрічався і розмовляв у Севастополі. Хай їх обминають неприємності.

Бойова готовність

Найбільшим гальмом становлення молодого українського флоту, звичайно, є брак коштів у державному бюджеті. Фактично сьогодні держава дає гроші лише на виплату грошового забезпечення і зарплати військовослужбовцям та цивільному персоналу, на харчування особового складу і мінімум — на матеріальне забезпечення.

Пальне кораблі отримують лише для «підтримання штанів», через що первісток українського флоту «Славутич» уже давно не бачив моря і добряче заріс мушлями в Севастопольській бухті. Але навіть попри це не можна сказати, що кораблі і судна ВМС України не виходять у море і не ведуть там навчально-бойову роботу. Проте офіцерам видається, що цього замало, до того ж лише їм відомо, якими зусиллями вибивається кожна тонна пального. Нагадаю, що справді героїчний далекий похід «Гетьмана Сагайдачного» і «Костянтина Ольшанського» через Атлантику забезпечували спонсори з українських банків, а нашу участь у багатонаціональних навчаннях за програмою «Партнерство заради миру» чи за програмою військової співпраці із США фінансують, відповідно, НАТО і Сполучені Штати.

Українські моряки зазнають серйозних проблем з докуванням своїх кораблів і суден, а про їхній середній ремонт і не мріють. Складним випробуванням для молодого флоту є прийняття від російського ЧФ частини плавзасобів та берегової інфраструктури, які, про це вже не раз писала преса, передаються в розукомплектованому, м'яко кажучи, вигляді. За словами офіцерів, з трьох «сторожовиків», отриманих за «братнім» розподілом Чорноморського флоту, щонайменше два слід відправляти «на голки», у такому вони поганому стані. В одній із переданих частин представники ЧФ демонтували навіть алею Героїв та «евакуювали» музей бойової слави, вважаючи її (тобто славу) винятково російською. Українські моряки сподіваються, що цю проблему буде розв'язано на дещо вищому, аніж командувачі обох флотів, рівні, і вітчизняному платникові податків не доведеться вже вкотре розплачуватися за наслідки такої «дружби і стратегічного партнерства».

Зарплата і продпайок як визначальний чинник морального духу

Хоч би як там було, але одним із головних чинників, які впливають на моральний і бойовий дух моряків українського флоту є розмір грошового забезпечення і терміни його виплати. Щодо першого, то у мене були сумніви, чи слід називати конкретні цифри, щоб не знизити ненароком конкурси до Військово-морського інституту, але, думаю, коли нинішні першокурсники та абітурієнти стануть офіцерами, то уряд матиме достатньо розуму і можливостей гідно оцінити ратну працю військових моряків. А сьогодні лейтенант ВМС України отримує приблизно 220-250 гривень на місяць: капітан 1-го рангу (полковник) залежно від вислуги має 330-400 гривень. А якщо офіцер служить на кораблі і виходить у море, то додатково отримує «морські» —половину окладу, тобто близько 50-100 гривень на місяць. Звичайно, праця адмірала коштує дещо вище, а мічмана — оцінюється скромніше.

Крім того, що Севастополь є одним із найдорожчих міст України, на моральний дух наших моряків істотно впливає і той факт, що їхні колишні товариші по службі, а нині колеги з Чорноморського флоту Росії приносять додому дещо більше. Зарплата молодшого офіцера ЧФ у середньому в 1,75 раза вища, ніж у його українського колеги, у старших офіцерів ця різниця сягає 2,2 раза. Зате наші військові останні півроку отримують грошове забезпечення без затримки — день у день. Невиплачену 13-ту зарплату за минулий рік і за лютий-березень цього року флотські фінансисти обіцяють повернути протягом найближчих місяців. А от у деяких російських гарнізонах офіцери і мічмани півроку і більше не отримували грошей, хоча і там становище починає виправлятися.

Складніша ситуація із забезпеченням офіцерів так званими продовольчими наборами. Згідно з нормативними документами Міноборони, щомісяця офіцер мав отримувати пайок з 24 видів продуктів. Їх кількість знизили до 18, а сьогодні у ВМС України формально видають офіцерський продпайок з 8 видів продуктів — 4 кг борошна, 4 кг м'яса, 20 яєць, 1 кг масла, 1 кг цукру, 1 кг олії, 1 кг макаронних виробів і три види круп по 1 кг на місяць. Однак насправді цей список менший і зрідка налічує більш як чотири види продуктів. Наприклад, яєць не видають уже з півроку, а замість натурального м'яса військові вдовольняються «тушонкою». Лише деякі з моїх співрозмовників ремствували з приводу тривалої відсутності українського народного продукту — свинини. Додам, що на російському ЧФ продпайок видають вчасно і повністю — з 18 видів продуктів. Тут одне з двох: або в нашій Україні свині не водяться, кури не несуться і хліб не родить, або хтось у Києві не хоче годувати свою армію і флот?

Мій дім — моя фортеця

Відомі сатирики казали, що житлове питання псує людей. Додам, воно теж впливає і на боєздатність ВМС України та його особового складу. Нині на українському флоті служать більш як дві з половиною тисячі безквартирних офіцерів і мічманів, у Севастопольському гарнізоні їх більш як тисяча. Як вважають самі офіцери, житлова проблема для наших Військово-Морських сил сьогодні найгостріша.

Місцеві жартуни підрахували: за нинішніх темпів «оквартирення» офіцерів цьогорічний випускник військово-морського інституту отримає житло через... 115 років. Щороку черга на отримання житла на українському флоті зростає приблизно на 300 осіб. І досі багато офіцерів, які служать з першого дня існування ВМС України, залишаються без власних помешкань. І це за умов, що ні цього, ні минулого року військовослужбовці наших ВМС не отримали жодної квартири, збудованої за гроші Міністерства оборони України. Але й ті офіцери і мічмани, котрі отримали кілька років тому житло, оплачене військовим відомством, не всі можуть сказати, що це їхня фортеця. Наприклад, 20 сімей військовослужбовців ВМС України, які мешкають у нещодавно спорудженому будинку по вул. Молодих будівельників у Севастополі, вже майже два роки не можуть прописатись, оскільки будинок досі не здано. Офіцери за свій рахунок проводили електрику і воду, асфальтували двір, не кажучи про внутрішнє опорядження квартир, але цього року їм знову доведеться зимувати в холодних, без опалення, квартирах. Схоже, про них військове начальство забуло.

Хліб духовний

Звичайно, забезпечення духовно-культурних потреб військовослужбовців українського флоту має турбувати офіційний Київ. Але ця турбота поки що обмежується двома-трьома приїздами до Севастополя груп майстрів мистецтв України на концерти до якихось державних свят. Успішно проведений у Севастополі і Сімферополі фестиваль «Червона рута», на жаль, тільки виняток у такій практиці Міністерства культури та концертних організацій України. Я, наприклад, не можу пригадати хоча б один за кілька останніх років приїзд сюди українських виконавців чи творчих колективів на гастролі. Як завжди, виручають шефи, лише на День ВМС України до Севастополя прибули 18 художніх колективів з регіонів. За роки шефства над українським флотом військових моряків відвідали і дали концерти сотні самодіяльних творчих колективів. Однак кожного з артистів, які приїжджали на флот у порядку шефської допомоги, треба розмістити і нагодувати. А з цим у ВМС України із зрозумілих причин дуже важко. Моряки не зізнаються гостям, але такі шефські концерти, на жаль, коштують офіцерам з виховної роботи чималих клопотів і нервів.

Окрім того, всі соціально-культурні об'єкти ЧФ у Севастополі внаслідок «братнього» розподілу залишилися Росії. Тож, якщо командування ВМС України хоче провести якийсь культурно-масовий захід для особового складу чи урочисті збори, то мусить орендувати зал Матроського клубу чи Будинку офіцерів у командування російського ЧФ.

Тамувати духовно-культурну спрагу моряків намагається Ансамбль пісні і танцю ВМС України на чолі із заслуженим артистом України Олександром Івановим. Нещодавно колектив флотського телерадіоцентру «Бриз» у Севастополі випустив перший магнітоальбом українських морських пісень «Море об'єднало нас».

Більшість військовослужбовців наших ВМС — вихідці з україномовних родин, але і на службі, і вдома вони спілкуються переважно російською мовою. Українізація Військово-Морських сил України йде важко і дуже повільними темпами. Розуміючи, що її слід розпочинати з власної сім'ї, частина офіцерів і мічманів спільно із севастопольською «Просвітою» ініціювали відкриття в Севастополі двох українських шкіл. З вересня цього року середня школа № 8 працюватиме як український ліцей, а школа № 53 — як українська гімназія. Проблем у зв'язку з цим, звичайно, чимало. Не вистачає україномовних підручників і методичних посібників, обидва навчальні заклади потребують ремонту, треба оформити кабінети української мови, літератури і народознавства. На це коштів немає. Ініціатори створення українських шкіл вирішили придбати учням українських класів шкільну форму, однак не знайшли спонсорів для 40 комплектів. Тож якщо серед читачів «ГУ» знайдуться добрі люди, які захочуть допомогти, то телефон директора школи-ліцею № 8 такий: (069-2) 57-23-81, Жанна Петрівна. У розмові зі мною офіцери відзначили всіляке сприяння у цій добрій справі глави Ленінської райдержадміністрації Севастополя Сергія Зайця і голови районного відділу освіти Валентини Мануйленко. Водночас моряки ображаються на нерозуміння і негативне ставлення до цього питання керівника міського управління Г. Капустіна. Чимало претензій в українських офіцерів і до голови управління культури Севастопольської міськдержадміністрації О. Рудометова, який, на їхню думку, недостатньо приділяє уваги культурним запитам українського населення міста.

Щотижнева газета українських ВМС «Флот України», яка нещодавно відсвяткувала своє п'ятиріччя, має заслужену повагу серед моряків і мешканців Севастополя. От якби вона трохи більше своїх матеріалів друкувала українською мовою — їй би ціни не було! Українські видання з Києва до Севастополя надходять лише на 3-5-й день після виходу. Десяток інших севастопольських газет, з яких дві щоденні, підсвічують місцевих радіо-і телестанцій використовують лише російську мову.

Попри всі труднощі і проблеми, з якими стикаються українські військові моряки (а більшість із них переживаємо і всі ми), Військово-Морські сили продовжують розвиватися. Приймають плавзасоби і берегові об'єкти від Чорноморського флоту, кораблі і судна виходять у море, проводяться навчання, триває буденна флотська робота.

Одне слово, служба йде, хоч флотське життя, як і море, інколи штормить.

Севастополь.

Лілія ГРИГОРОВИЧ, народний депутат України, координатор депутатського об'єднання «За єдину помісну православну церкву в Україні»

БОЖЕ, ЦЕ МИ, УКРАЇНЦІ!

Боже це ми українці
Боже це я Господи
Це ми Господи українці
Стаємося собою із малоросів
Стадом ідемо гуртом
Отарою за баранами
Це ми постаємо зі стада
Стаємо людьми з овець...
І. ДРАЧ.
«Свічка для Патріарха»

Світлій пам'яті Патріарха Володимира (Романюка) присвячую

На історичному шляху кожного етносу бувають періоди піднесень та падінь, національних тріумфів та національних катастроф, суспільного розквіту та занепаду. Однак в історичному розвитку кожної нації є ще й моменти великих потрясінь та прозрінь, що мають суб'єктивно-автентичний характер і можуть стати поворотними в історії суспільства, оскільки саме від волевиявлення нації, її самопізнання та самореалізації залежить, чи зверне вона у глухий закуток історії, чи, навпаки, вийде звідти на широкий битий шлях цивілізованого розвитку.

Останніми роками ми часто так невміло послугувалися українською національною ідеєю, особливо в її сучасній інтерпретації, що нагадували малу дитину, котра, граючись парасолькою, пишається нею в гарну погоду і, навпаки, складає її під зливою. Дитячість, або хвороба росту суспільства, проявляється і в трактуванні національної ідеї у публікаціях останніх років, діапазон яких досить широкий: від патетичної патріархально-провінційної непоштності та непримиренного максималізму в її ствердженні до прихованих спроб нівелювати її, прикриваючись модними космополітичними гаслами та типовою словесною жуйкою міжнародних конференцій середньої руки. В той же час національна ідея завжди єдина й унікальна, оскільки сповідується конкретним народом і покликана бути рушійною силою в його історичному поступі.

Суспільно-економічне буття українського суспільства виглядає катастрофічно: понад 80 відсотків громадян — за межею бідності, спад, а вірніше — обвал, внутрішнього валового продукту на грудень 1996 року становить 55 відсотків («велика депресія» в США — спад ВВП 46%), заборгованість із бюджетних виплат населенню по всій території від двох до шести місяців, а звідси мітинги на вулицях, страйки на шахтах, діти-жебраки у підземних переходах, а якщо до цього додати падаючі літаки, будинки, що йдуть під землю, повені та бурі, а ще мільйони людей без усмішок на обличчі, сльози в старечих очах, зневіру в душах, стає зрозуміло, що ще страшнішою за економічну є криза моральна, тривалість якої має песимістичний прогноз.

Сьогодні, перебуваючи у найкритичнішій точці перехідного періоду, на сьомому році нашої державності та на порозі третього тисячоліття, українське суспільство переживає велике потрясіння, апокаліпсис самопізнання уже в своїй, а не в чужій державі, і від осмислення цього залежить, чи рушимо твердою ходою в XXI століття, чи тихо підем у небуття.

Польський селянин ще у 1987 році орав коровою, і тільки з 1994 року зміни на краще в державі стали очевидні. Однак самі польські політики вважають, що українці не витримають, не зможуть так, бо нагадують їм команду, що стоїть у колі, відвернувшись від нього. «Поверніться обличчям до кола!» — радять вони. Отже, знову єднання, єдність, а значить — і національна ідея. Реалії сьогодення вже не дають підстав зосереджуватись тільки на етнічній більшості, як і на політичній також, враховуючи первинний період політичної структуризації суспільства. Маємо яскраво виражену соціальну більшість тих, хто потерпає від нестатків, що в інтересах національної безпеки є загрозливим. Тим часом саме нелегкий історичний шлях розвитку української спільноти дає нам підстави пишатися і стверджувати, що в порівнянні з Білоруссю таки маємо в Україні виражену **ментальну більшість**, головними ознаками якої є мова, віра та територія, де проживає етнос. Саме ментальна більшість є наріжним каменем української національної ідеї. Україна — найбільша православна держава світу, вона налічує понад десять тисяч парафій в межах трьох православних церков, а також понад три тисячі парафій греко-католиків. Та Україна єдина із православних держав, окрім Білорусії, ще не має своєї помісної православної церкви, хоча тема ця не втрачає актуальності, особливо напередодні 2000-ліття Різдва Христового.

Після проголошення незалежності та прийняття Основного Закону Українська єдина помісна православна церква — третій доленосний етап у нашому державотворенні, що дасть підстави говорити про повноту національної ідеї, це українська панацея —повернути суспільство «обличчям до кола», це гарант гідної, самобутньої, а отже, міцної держави на віки.

Українська єдина помісна православна церква.

Історія

Прийняття князем Володимиром в 988 році християнської віри від Візантії піднесло слов'янське князівство до величі Київської Русі — однієї з наймогутніших держав того часу, а Київ зробило світильником православної віри для всієї Східної та Північної Європи. Часто поликувана аргументація про те, що християнство прийнято за декілька десятків літ до вселенського церковного розколу, не витримує жодної критики, оскільки не важить час, а важить місце прилучення до віри Христової. Скажімо, Грузія чи Болгарія прийняли християнство за кілька століть до поділу на східну та західну церкви, але прийняли із Константинополя, отже, є православними.

За кілька століть православ'я настільки органічно вплелося в усі сфери буття тогочасного суспільства, що до сьогоднішнього дня є самобутньою і визначальною особливістю українського етносу, його другим я, його національною ідеєю. «Історія Української Православної Церкви має виразно інший характер, як така ж історія Церкви других народів — наша історія народу й історія нашої Православної Церкви здавна міцно зіллялися в одне нерозривне ціле. І при всіх історичних подіях народу, і великих і малих, наша Православна Церква завжди активно діяла разом з ним. Тому наша Православна Церква в повному розумінні цього слова була й є Церква народня, Церква Соборна — Церква Українська» (Митр. Іларіон. Українська Церква за час руїни. Вінніпег, 1956).

Утвердження державних засад у гетьманський період нерозривно пов'язане із захистом та спробою відновлення православної віри, що потерпала від унії по всій Україні. Свідчення цьому знаходимо і в документах Богдана Хмельницького, і в умовах Гадяцького договору 1658 року, і в договорі гетьмана Петра Дорошенка.

Друге відродження української державності за часів Директорії УНР так само довело нерозривність двох понять: Української держави і української церкви, оскільки було зроблено значний внесок у її розбудову. Так, 1 січня 1919 року, через два тижні після проголошення Директорії, приймається закон «Про автокефалію Української Православної Церкви та її вищий Уряд». «Я думаю, що українська автокефальна Церква головою своїм повинна мати власного патріарха, як цілком логічне завершення її ієрархічної архітектоніки і еволюції нашої національної думки, нашої національно-церковної ідеології. Український патріарх — рівний патріарху московському — це річ, потреба якої вимагається інтересами Української Церкви та вчасною оцінкою тих небезпек, що загрожувати будуть — я це передбачаю — в її натуральному розвитку» (С. Петлюра).

Сучасність

Третє відродження нашої державності, підтверджене референдумом першого грудня, знову ж таки нерозривно пов'язане з відродженням Української автокефальної церкви та проголошенням українського патріархату на Всеукраїнському Соборі 5 червня 1990 року. Однак цілісного рішення церков на всеукраїнському рівні немає і досі, а процес уперто гальмується через об'єктивні та суб'єктивні причини, причому останні з них лиш маленька підводна частина великого айсберга. Звісно, що і Рим І і Рим III будувалися аж ніяк не канонічними шляхами. Зокрема, московська патріархія чекала свого визнання аж 150 років, грузинська — понад 70 і т. д. Але сьогодні, здається, весь світ готовий припильнувати, щоб саме українці вибудували свою помісну церкву в найканонічніший спосіб, а визнання чекали найдовше. Саме з огляду на це в жовтні 1995 р. створено депутатське об'єднання «За єдину помісну православну церкву в Україні», що на державному рівні офіційно тільки задекларувало цю всенародну мрію, об'єднавши народних депутатів у всіх регіонах України, котрі, в свою чергу, представляють усі три гілки православ'я та УГКЦ. Негайно ж за ним створюється інше депутатське об'єднання — «За канонічні та традиційні вірування», котре мало на меті захист непорушних інтересів Української католицької церкви та Української православної церкви Московського патріархату. Красномовними є результати численного голосування членів цього об'єднання проти Конституції України та слова «Бог» в її преамбулі, бо відкривають завісу над канонічністю та традиційністю їхньої мети. Сьогодні, перед лицем моральної та економічної кризи, більшість об'єднань, рухів та громадських організацій, що стоять на порозі виборчої кампанії, передбачають у своїх програмах сприяти в межах чинного законодавства духовному об'єднанню віруючих в Українську єдину помісну православну церкву.

У сучасну добу найближче до процесу об'єднання трьох гілок православ'я стояв Патріарх Київський та всієї Руси-України Володимир, всенародний авторитет якого та велика шана суспільства робили його бездоганним посередником, прийнятливим у кожній православній церкві. Однак раптова смерть Патріарха у 1995 році перервала цей процес, а відтак почався період відчуження та віддалення між українськими православними церквами.

Хочу зазначити, що хоча у деяких публікаціях 1990-1991 років звучить термін Українська християнська церква, така дефініція постатеїстичної доби нежиттєздатна, оскільки не ґрунтується на національній традиції, не базується на еволюційній у своєму розвитку національно-церковній ідеології (від Петра Могили до митрополита Іларіона), зрештою —немає і об'єктивних прикладів існування окремих парафій чи хоча б передумов для створення таких. Православні парафії поширені від Карпат до Донбасу, причому тотальна належність їх до УПЦ Московського патріархату на сході України пояснюється тривалим (упродовж століть!) перебуванням цих земель в юрисдикції Москви (як у політичному, так і в духовному сенсі). Символічним є відродження православ'я в Галичині, котре доводить, що жодні Збручі України так і не розкраяли. Окремо хочу зазначити, що роль Української греко-католицької церкви, значення якої мало неоціненний характер для збереження православного обряду та самобутності українців як національної меншини в умовах Польщі, поступово зменшується. Першою причиною є те, що роль об'єднавчого духовного фактора нації, котра нарешті обійняла свої споконвічні землі, виконує українське православ'я, друга особливість полягає у тому, що в ієрархії УГКЦ мають місце досить інтенсивні заміни українських владик на прибулих із діаспори, а третя причина в тому, що регіони і сфери інтересів УГКЦ часто перекриваються УКЦ, що змушує мирян, та і пастирів, дедалі частіше поглядати у бік Києва. А що ж Київ? Унеможливлено діалог між «неканонічними» УПЦ-КП та УАПЦ, котрі безперечно є канонічними у вираженій національно-державницькій позиції, та канонічною УПЦ Московського патріархату. Предстоятелі кожної з церков не можуть сісти один із одним за стіл переговорів, заявляючи в той же час про свою готовність, як справжніх християн, зійти з арени цих подій в ім'я великої кінцевої мети. Отже, справа не вирішується: не можуть спілкуватися перші особи — нехай же ж зійдуться другі. Можливо, саме при заміні трьох перших осіб у кожній церкві вдасться отримати той чистий і благодатний зріз трьох споріднених пагонів, на якому будуть лише православні віруючі усієї України, їхні душпастирі та архієреї, але не буде гніву, підозр чи упереджения, що врешті дасть їм змогу поєднатися.

А що ж на підводній частині айсберга? А там уже не персональні суб'єктивності, а об'єктивні реалії. Ось, зокрема, що пише в газеті «День» 12.04 1997 р. на тему українського православ'я Михайло Білецький: «Тверезо зваживши це, Архієрейський Собор УПЦ 15 грудня 1996 року дійшов висновку, що дарування їй повної канонічної автокефалії сьогодні не можна вважати доцільним». Це на випадок, коли «церква-матір РПЦ» все ж таки автокефалію подарує. То хіба ж це не тиха «білорусизація»? Не багато існує на земній кулі націй, які б з точки зору духовності мали такий приклад, як масове хрещення народу. Як же це гідне подиву та канонізації рішення рівноапостольного князя Володимира різко відрізняється від «тверезого» рішення архієрейського собору УПЦ Московського патріархату!

Мораль

Боже, це ми, українці, ті, що ніколи не поневолювали чужих народів, не воювали за їхнє багатство та землі, зате рясно їх всіювали кістками. Боже, це ми, українці, що ніколи не плюндрували чужих храмів, не нищили святинь, не насаджували іншим своєї віри. Боже, це ми, що втрачали свої землі, ікони, церкви та метрополії. Це ми, Господи, ми, українці, биті під Берестечком, під Крутами і на Софійському майдані. Ми, п'ятдесятимільйонний народ, що тисячу років чекав, ми, українці, що, пізнавши правду, хочемо стати вільними від розпачу в серцях, зневіри у душах та фарисейства, що чиниться святішими од Тебе. Господи, це ми, українці, напередодні 2000-ліття Різдва Христового благаємо Тебе про духовну єдність у нашій рідній Православній Церкві. Боже, сьогодні або ніколи!

Господи, благослови!

Бліц-інтерв'ю «ГУ»

Ніхто за нас нічого не зробить

Василь Федорович ГЕРИЛІВ, директор техно-торгового центру «Сента»:

1. Я зайнявся бізнесом, створив власну фірму, визначився у житті. Можу сказати, увійшов в інформаційний ринок. Вперше на Волині створив рекламно-інформаційне агентство, видаємо інформаційно-аналітичний тижневик «Бізнес-аналіз», де на 32 сторінках аналізуємо всі ті нові ринкові процеси, що відбуваються не тільки на Волині, а й в Україні.

2. Заважає наш незрозумілий менталітет: чого це він має, а я не маю? За роки більшовицького панування нас навчили тикати одне на одного пальцем. Ми сьогодні не пристосовані до ведення нормального життя, як це роблять у світі. Кожен з нас має засвоїти для себе: може мій сусід, але я можу краще за нього зробити! І поліпшити своє життя можу тільки я сам. Треба надіятися на власні сили, розум, кмітливість, освіту... Ніхто нічого нам не дасть. Біда в тому, що наша свідомість до цього не підготовлена, ми ще сподіваємося, що нам хтось щось дасть, чимось допоможе, а тоді щасливо заживемо. На жаль, такі стереотипи є в головах і на верхніх щаблях влади... Ось і бідуємо.

3. Якщо переживемо наступний рік без «революційних» перетворень, то через п'ять років Україна стане політично й економічно стабільною державою європейського рівня. Для цього в нас є всі можливості. І я в це вірю.

Записав Богдан БЕРЕКЕТА.

Луцьк.

Нам пишуть

Розшукують могили німецьких солдатів...

Понад півстоліття минуло з того часу, як замовкли залпи другої світової. Але в багатьох сім'ях і понині сподіваються одержати звістку про воїна, який безвісти пропав. Чекають уже постарілі діти, підростаючі внуки і правнуки, а подекуди ще живі не тільки дружини, але й матері тоді молодих безвусих солдатів.

Так само і в багатьох німецьких сім'ях. Там також іще сподіваються матері, діти, котрі не бачили живого батька. Вони теж хотіли б дізнатися про останні хвилини рідної людини, про ту землю, яка прийняла її далеко від батьківщини.

У березні минулого року мені довелося бути свідком, як депутати бундестагу Німеччини просили наших парламентаріїв, що прибули з візитом до Бонна, допомогти розшукати солдатів вермахту, які безвісти пропали на українській землі, впорядкувати їхні могили. Як це зроблено в Німеччині стосовно похованих наших солдатів.

Справді, багато ще в цьому залишається невідомого, зокрема, долі тих німецьких солдатів і офіцерів, котрі потрапили в полон до радянських партизанів. І трапляється, що зовсім несподівано в архівних фондах, які донедавна були закритими для широкого ознайомлення, можна виявити якусь ниточку, з допомогою якої пощастить дізнатися про долю конкретного солдата. А цей розшук полегшує спеціальний банк даних, що заведений на всіх військовослужбовців вермахту.

Наприклад, спеціальна служба в Берліні досить швидко підтвердила, що єфрейтор Еріх Радуль, обер-єфрейтор Йозеф Нонхюбель і рядовий Отто Клікер, розстріляні радянськими партизанами 11 січня 1944 року, досі вважаються такими, що пропали безвісти. Німецька установа з розшуку колишніх солдатів вермахту змогла уточнити дати народження двох із них. Тепер фрау Сольбріг із цієї установи цікавиться деталями смерті німецьких солдатів, місцем їх поховання.

Очевидно, якщо знайдуться родичі загиблих, вони захочуть відвідати могили, уклонитися пам'яті батька, брата... Але як важко це сьогодні встановити! У більшості партизанських повідомлень, що потрапили мені на очі під час вивчення зовсім іншої історичної теми, як правило, не зазначено точного місця поховання розстріляних німецьких солдатів, яких узяли в полон. Хоча, як мені здається, коли залучити місцевих старожилів (можливо, живі ще й свідки), могили можна знайти.

Таким чином може бути виявлене і місце поховання начальника Лук'янівської тюрми у Києві обер-вахмістра Карла-Вільгельма Кіблера, розстріляного партизанським загоном Баки 19 листопада 1943 року за два кілометри від села Кривошиїнці Сквирського району Київської області. Справді, він прийшов до нас у рядах ворожої армії, але якщо в нього були діти, то він для них —батько. Назавжди.

На день пізніше партизанським загоном «МЮД» у селі Гостомель біля Києва був розстріляний начальник місцевого господарства Ратц.

А зустрічаються документи, де є лише коротка згадка: «Знищили двох видних керівників СС членів фашистської партії Альфреда Сойку, Йоганна Зонгарда». Або: «Знищений із штабом командир 167 мотомехполку майор Вайс».

Але, повторюю, в усіх наших колишніх ворогів залишилися родичі, які розшукують їх, можливо, і досі, сподіваючись дізнатися хоча б щось про останні миті життя дорогих для них людей. І наш обов'язок —допомогти їм у цьому.

Володимир СЕРГІЙЧУК,
професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук.

Із досьє «ГУ»

Щелкунов Володимир Ігорович народився у Кривому Розі. Там закінчив з відзнакою гірничорудний інститут, працював у комсомолі, був на радянській і партійній роботі, посідав керівні посади у промисловому комплексі.

Після проголошення незалежності України — директор міжнародної фінансової компанії «Інтерметалбізнес» при Кабінеті міністрів, яка виконувала державні замовлення. Згодом — керуючий справами Міністерства промисловості. Тепер — перший віце-президент Українського союзу промисловців і підприємців.

Кандидат економічних наук. Одружений, має троє дітей: двох синів і доньку.

Немає нічого страшнішого за політизований капітал

На запитання оглядача «ГУ» відповідає перший віце-президент Українського союзу промисловців і підприємців Володимир Щелкунов

Точка зору

— Сьогодні немає більш-менш чіткої думки з приводу того, що відбувається в українській економіці. Одні аналітики стверджують, що в ній з'явилися певні ознаки стабілізації. Правда, нестійкі, ледь помітні, але вони є. Інші вважають, що нинішня соціально-економічна ситуація вкрай драматична. Мало того, економіка на межі цілковитого краху. А що думаєте з цього приводу ви?

— Певні ознаки стабілізації у нас вимальовуються. На макроекономічному рівні. Правда, вони ще доволі тендітні, незахищені. А що стосується конкретних підприємств, робітничих колективів, то там зовсім інша ситуація, що аж ніяк не додає оптимізму. По суті, люди полишені напризволяще зі своїми архіскладними проблемами. Так, ті підприємства, які зуміли знайти нішу для реалізації власної продукції, які мають замовлення, працюють, виживають. Допомагають їм добра матеріальна база, більш-менш стабільні зв'язки з партнерами і, звісно, нове підприємницьке мислення. А ті, що працюють за інерцією, по-старому, які сподіваються, що хтось за них щось зробить, фінансово підтримає, банкрутують, зазнають краху.

— Наша промисловість стрімко втрачає не лише зовнішні ринки збуту, а й внутрішні. Які перспективи нас очікують найближчим часом?

— Бачите, ми самі в цьому великою мірою винні. Адже сліпо метнулися зі своєю продукцією — далеко не завжди найвищої якості — на світові ринки, де нас ніхто не чекав. І тепер не чекає. Зрештою, і там, куди роками, десятиліттями прямував експортний потік з колишнього Союзу, наша продукція, наша сировина стали непотрібними. Через великі енергозатрати на їх виробництво, що істотно «накручує» собівартість.

По-друге, ми надовго потрапили у вир бартерних взаємостосунків, з якого досі виборсатися не можемо. А бартер завжди тримав — і тримає! — у тісних рамках те чи інше підприємство, не даючи йому змоги бодай на півпункта відступити від правил гри, що їх встановлюють декілька партнерів у цій натуральній комбінації. І якщо в цьому складному ланцюзі трапляється навіть найменший «збій», підприємство відразу зупиняється, що ми бачимо на кожному кроці.

І нарешті, по-третє, ми забули, що для нас є традиційні ринки в країнах СНД, які складалися протягом десятиліть. І саме там ми можемо насамперед збувати свою продукцію, а не в Західній Європі чи Америці.

Таким чином ми порушили основні правила — писані й неписані — ринкових взаємовідносин й автоматично стали персоною, на яку з підозрою дивляться у західному діловому світі. Бо і демпінгові ціни, до яких вдаємося, і наше прагнення пробитися туди, де місць немає, де давно поділено сфери товарного впливу, ні в кого прихильності до нас не викликає.

Нам треба стабілізувати ситуацію на внутрішньому ринкові, посісти міцні позиції у країнах СНД, а паралельно продумано готуватися до виходу на світові ринки. Причому, з тією продукцією, якою можемо скласти конкуренцію товарам з американською, німецькою чи російською маркою.

— Та огляньмося довкола себе — що маємо на вітчизняному ринкові? Суцільне засилля імпортних товарів. Звісно, йдеться не про автомобілі чи побутову техніку. У даному разі ми не можемо конкурувати з японськими, німецькими чи навіть корейськими товарами. Але скажіть, навіщо нам імпортні м'ясо, масло чи олія, коли своєю продукцією затоварено склади і холодильники?

— Справді, якість нашої продукції, зокрема харчової, багато в чому не поступається перед імпортною. Але придивіться, в якій примітивній упаковці нерідко пропонують її споживачам — та упаковка не витримує жодної критики. Та й реклама, для якої зарубіжні фірми ніколи не шкодували грошей, також робить свою справу.

Чи взяти інший бік цієї проблеми. Закордонні виробники, які поставляють власну продукцію на український ринок, зацікавлюють різними способами як окремих людей, так і цілі підприємства чи фірми, які є їхніми дилерами. Зокрема, дають продукцію з відстрочкою платежів, тобто — під реалізацію, оптові партії — за дешевшою ціною... Вони, зрештою, зацікавлені в тому, щоб українські фірми, які збувають їх продукцію, міцно стояли на ногах. Отже, підтримують їх фінансово. Певна річ, що за цими показниками роботи українські підприємства — без обігових коштів, зі застарілим обладнанням, з великими боргами — конкурувати з ними не можуть. Ось чому наші кіоски і магазини буквально завалено американською курятиною, польським маргарином та естонськими рибними консервами. І в даному разі треба з допомогою різних важелів захищати українського товаровиробника.

Тільки я ніяк не збагну—не второпаю наших достойників із високих кабінетів, які хочуть захищати наше автомобілебудування від конкуренції. Бо назвіть мені українського виробника, автомобілі якого можуть хоча б на п'ять-десять відсотків конкурувати з товаром відомих у світі автомобільних фірм. Отож маємо створити в Україні таке правове й законодавче поле, щоби зацікавити ці фірми, щоби залучити їх капітал до реалізації спільних проектів. Як це зробили, скажімо, китайці чи білоруси.

— І відкрити шлях на український ринок для кількох провідних фірм, щоби вони конкурували між собою.

— Щоби виробляли різні автомобілі — причому, за ціною також! — для різних верств населення. Бо, сподіваюся, ми нарешті збагнули, що прагнення жити однаково за доходами і статками — то звичайнісінька утопія.

А ось що стосується продуктів харчування, яких у нас удосталь, то треба створити певні «заслони» для імпорту. І насамперед — з допомогою ввізного мита. А зароблені за рахунок того гроші спрямувати на подальший розвиток вітчизняної харчової промисловості. Це і буде державницький підхід до проблем нашої економіки, а не голослівні заяви, які нікого ні до чого не зобов'язують.

— Наші політичні зверхники постійно наголошують, що вони захищають власника і насамперед — вітчизняного. Але з вуст самих власників нерідко можна почути зовсім інше. Чому?

— Бо треба виходити не з декларацій, не з добрих намірів, а з тих реалій, у яких сьогодні працюємо і живемо. І передусім — з вітчизняного законодавства, яке визначає правила сучасної бізнесової «гри».

Досить лише переглянути проект Закону про підтримку малого підприємства, щоби зрозуміти, який він розпливчастий і неконкретний. Правда, нам пообіцяли поправки і зауваження, зроблені нашим союзом, винести на пленарні засідання і, коли на це буде воля парламенту, внести їх до закону. Це трохи обнадіює.

А те, що сьогодні держава не сприяє малому й середньому бізнесові, видно навіть неозброєним оком. Варто сказати, що продукція малих підприємств у внутрішньому валовому продукті становить трохи менше десяти відсотків. Головні причини, які гальмують розвиток підприємництва в Україні, — відсутність ефективної законодавчої політики, недосконалість нормативних актів, які стосуються підприємництва, відсутність внутрішніх стимулів для інвестицій.

— Чим це викликано? Недалекоглядністю наших владних структур чи відвертим лобуванням у високих кабінетах кланових інтересів?

— Я не хочу з'ясовувати, хто чиї лобіює інтереси, бо політикою не займаюся. І контактую з політиками лише там, де треба розв'язувати проблеми вітчизняного підприємництва. Бо немає нічого страшнішого за політизований капітал. Саме він призводить до страшних перепадів і потрясінь. І там, де він править бал, можна за один день стати з мільйонера жебраком, або навпаки, а ще через день взагалі розпрощатися з життям. Мене така перспектива аж ніяк не влаштовує.

— Тоді чому наші власті так неохоче прислухаються до голосу українських підприємців? І чи може сьогодні УСПП пожвавити процес взаєморозуміння, надати йому нових імпульсів?

— Наш союз має своїх представників у парламенті, в Кабміні, в президентській адміністрації. Та й президент УСПП Анатолій Кінах є радником Президента України з питань промислової політики. І останнім часом за активної участі союзу відпрацьовані конструктивні пропозиції стосовно окремих законодавчих баз. Зокрема, що стосуються розвитку малого і середнього бізнесу, податкової системи, реструктуризації боргів і т. п. Але певні політичні амбіції, які постійно нагадують про себе між гілками влади, загальмували ці процеси, не дали змоги дійти консенсусу і дати діловим людям те, без чого вони не можуть нормально працювати.

Тепер, мабуть, уже ніхто не сумнівається в тому, що позитивні процеси в нашій економіці можливі лише на новій законодавчій базі, через нові взаємостосунки між підприємцями і владою. Отже, коли політичні амбіції не братимуть гору над здоровим глуздом, тоді і піде нормальний законотворчий процес, розпочнеться економічне піднесення, нормальний розвиток нашої держави.

— І все-таки чим реально УСПП може допомогти сучасному підприємцеві?

— Налагодити ділові стосунки із зарубіжними чи вітчизняними партнерами, знайти потенційного інвестора, зрештою, захистити наших колег від чиновницького свавілля. Зокрема, зовсім недавно у нас запроваджено систему юридичного захисту, яку ми назвали «SOS: підприємець».

Діємо за такою схемою. Як тільки до нас надходить з регіону сигнал про несправедливе, упереджене ставлення до промисловців чи підприємців з боку податкових служб, правоохоронних органів чи місцевих органів влади, відразу залучаємо до роботи наш юридичний департамент. Досвідчені правники на високому професійному рівні готують аргументоване пояснення з приводу тої чи іншої конфліктної ситуації, з'ясовують причини, що її породили. Потім ці матеріали надсилаємо як у регіони, де це сталося, так і в столичні кабінети контролюючих структур. Одне слово, допомагаємо діловим людям, чим тільки можемо.

— Скажіть, будь ласка: практично для кожного з нас важливо, що ми тепер будуємо, куди йдемо, чи все це від лукавого?

— Навіть дуже важливо. Бо від усвідомлення того, чого ми прагнемо, від чітких орієнтирів залежать дії кожного громадянина, який хоче вижити разом зі своєю державою.

— І що ми будуємо, куди йдемо?

— Що будуємо, я ніяк збагнути не можу. Та хіба лише я? А мусимо йти до нормальних ринкових відносин. А вже після того, як ті відносини стануть домінуючими в нашому суспільстві, то й врешті-решт визначимося: а що ми справді таке будуємо?

Розмову вів
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ.

Михайло ВАСИЛАШКО, «Голос України» (фото автора)

Місто молоде, як і держава

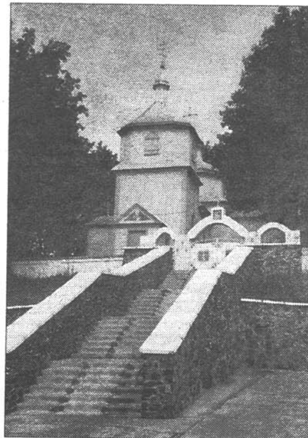
Воно причаїлося на крайній півночі області, оточене з усіх боків лісом, наче тином, і мереживом голубих озер. Воно виросло раптово, мов спалахнуло, і тепер чарує своєю молодістю. А гарній дівці гарно і в пілці! І за наших сьогоднішніх скрут та негараздів нетішинці вміють своє містечко облаштувати хоч і скромно, але затишно, як велику домівку однієї сім'ї. Місто це молоде не тільки житловими спорудами, широкими — навіть столиця могла б позаздрити — проспектами, а перш за все людьми, вчорашніми романтиками-добровольцями. Вони своїми руками не тільки підняли його в небо, а й убрали в різнобарв'я садово-паркових витворів. Недарма ж серед найавторитетніших постійних посланців України до Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи і мер Нетішина Іван Гладуняк.

На посаду голови Нетішинської міської ради Славутського району Іван Васильович прийшов разом із незалежністю України. Зростали і виборювали собі авторитет разом. Сьогодні Нетішин уже став містом обласного підпорядкування, за благоустроєм обійшов навіть древній Кам'янець. Міськвиконком, на чолі з Іваном Васильовичем, не припиняє розширювати і соціально-культурну сферу: споруджують школи, культові установи, підліткові клуби, відкривають музеї, виставки, облаштовують парки, сквери, причепурюють бульвари. Навіть за нинішніх злиднів у місті не припиняється житлове будівництво, розвивається міська інфрастуктура. Тут багато про що можна писати «вперше в Україні...», «найкраще в Україні...»

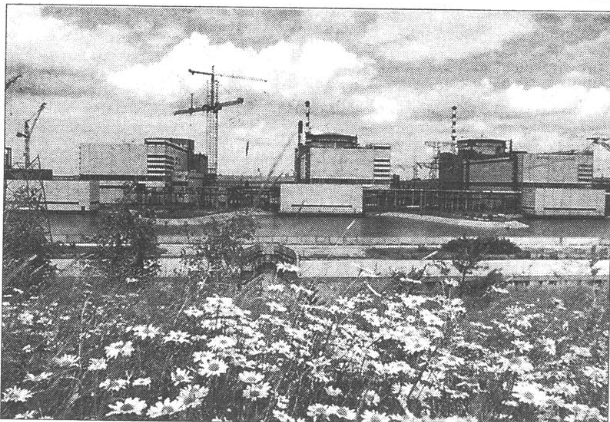
Ці здобутки досягнуті завдяки творчому запалу і юнацькій любові до рідного міста його мешканців, котрі вважаються за середнім віком наймолодшими в державі. Та особливих зусиль до творення міста-саду доклали депутат обласної ради Олександр Селіхов, член міськвиконкому Іван Мельничук, начальник житлово-комунального підприємства міськвиконкому Василь Сидор, архітектор Любов Керницька. Вони прагнуть робити все зі смаком, без консервативної зашореності. Ось і День незалежності планують відзначити неабиякою культурно-мистецькою і спортивною програмою, конкурсами, розвагами.

Нетішин не можна не любити. Ступивши на цю квітучу землю, хочеться жити, дихати на повні груди, мріяти про чисті й світлі горизонти завтрашнього дня, гордитися державою, де є такі міста і люди.

Нетішин
Хмельницької області.

Богдан БЕРЕКЕТА, Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, «Голос України»

Про що нам шепоче хвиля Світязю,

або Які проблеми має сьогодні Шацький національний парк

Шацький національний природний парк, підпорядкований Міністерству лісового господарства, створений майже п'ятнадцять років тому. Для збереження, відтворення й ефективного використання природних комплексів та об'єктів, водних екологічних систем, рослинного і тваринного світу. Територія парку — це майже 33 тисячі гектарів лісів, боліт й озер на вододілі рік Західний Буг і Прип'ять.

ОСОБЛИВІСТЬ заповідної зони волинського Полісся — це наявність великої кількості озер, які, на думку вчених, є справжніми реліктами. Тобто, залишками після відступу дніпровського льодовика. Зокрема, озеро Світязь — найбільше в Україні — має карстове походження, живиться багатьма артезіанськими джерелами, які знаходяться на великій глибині. Воно ні в кого не «позичає» води, бо жодна річечка в нього не впадає. І чистішої води, як у Світязі, не знайти у всій Європі.

Шацькі озера — це своєрідний шлях «із варяг у греки» для перелітних птахів, які тут відпочивають, набираються сил для подальшого лету. Дослідники краю вважають, що саме перелітні птахи-мандрівники підказали першим мореплавцям найкоротший шлях з південних морів до Балтики.

Росте у парку майже сто видів лікарських рослин, з яких 27 занесено до Червоної книги. В озерах водиться 30 видів риб. Мальовничі природні і слабоокультурені ландшафти, чисельні водойми з чистою, прозорою водою, помірно теплий і м'який клімат — озерний край Шацького району має великі можливості для рекреаційно-туристичної та лікувально-профілактичної діяльності. Число відвідувачів парку рік у рік зростає. Але водночас нагромаджуються проблеми парку. Які вони? Ось послухаймо, що говорять знаючі люди...

Самі про себе не дбаємо

Михайло Львович — директор Шацького національного природного парку:

— Унікальність нашого краю в тому, що на невеликій за площею місцевості знаходиться 22 озера. Чистих і багатих на рибу. На території парку з ранньої весни до пізньої осені можна збирати гриби, ягоди — чорниці, брусниці, журавлину, суниці... Більше половини парку — ліси. Винятково чисте повітря. Адже на віддалі ста кілометрів від Шацька нема жодного промислового підприємства.

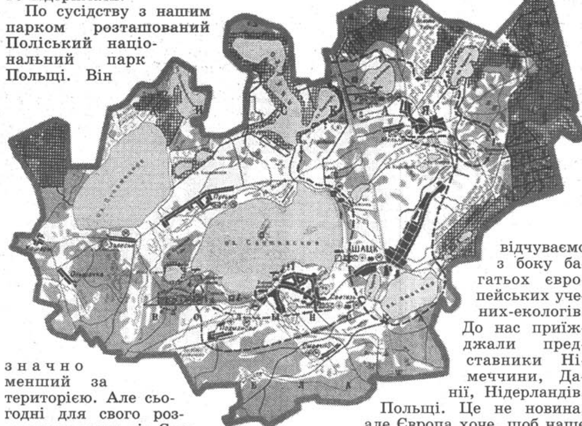
Тішить нас те, що озерний край екологічно чистий. Але чи настільки, щоб не хвилюватися? На території парку розміщено близько 70 туристичних баз та будинків відпочинку. І майже всі вони не мають стаціонарних очисних споруд. Отож, в озера потрапляє понад 50 кубічних метрів стоків без очищення. Щодоби. Завтра може бути гірше. Викликає тривогу підвищена забрудненість озер Велике Чорне і Люцимер. Зменшується водний баланс нашого краю. Рівень води в озерах впав на 50 — 60 сантиметрів. Згубно може вплинути на водний режим у зоні парку розробка Хотиславського кар'єру Республіки Білорусь. Адже він розташований на карстових грунтах, які під час розробок можуть повести себе цілком непередбачувано. Правда, тепер у зв'язку з економічною кризою наші сусіди припинили розробку. А завтра?

Непокоїть і запланована розробка мідних запасів, що розташовані неподалік... Отже, потрібен контроль за підземними водами, їх пересуванням і якістю. Але парк не має своєї наукової лабораторії, необхідної кількості спостережних свердловин.

Європа хоче пити чисту воду і дихати свіжим повітрям

— Проблем багато. Немає коштів, фінансування призупинено, — продовжує Михайло Львович. — Але не сидимо склавши руки. Шукаємо і налагоджуємо контакти з країнами Європи, які можуть нам багато в чому допомогти і фінансово підтримати.

По сусідству з нашим парком розташований Поліський національний парк Польщі. Він

значно менший за територією. Але сьогодні для свого розвитку отримує від Європейської асоціації національних парків, членом якої є, 110 тисяч доларів США щороку. А чому б і нам не увійти на правах асоціативного члена до Європейської асоціації національних парків? Це питання обговорювали в червні цього року на засіданні спільної польсько-української комісії з питань співробітництва в галузі охорони навколишнього середовища. Йшлося також і про створення, визначення територій міжнародного резервату «Полісся», який ми би працювали під егідою ЮНЕСКО. Основу цього резервату біосфери складатимуть території Поліського парку Польщі і Шацького національного парку. Визначено представників для проведення подальших узгоджень. Але в даному разі потрібна підтримка урядів України й Польщі. Зацікавленість виявили й інші сусідні держави. Сьогодні народи Європи хочуть жити в екологічно чистому просторі. А тому дуже важливо зберегти чистоту території Шацького національного природного парку.

Ростислав Мігас — начальник державного управління екобезпеки у Волинській області:

— Водно-болотяні угіддя на території Шацького парку мають міжнародне значення. Це визначено постановою Кабінету міністрів України від 23 листопада 1995 року. Я би сказав так: якщо водно-повітряний басейн нашого парку екологічно чистий, отже, населення Європи дихає чистим повітрям і п'є чисту воду. Це не перебільшення. Ми маємо найбільший запас прісної води. На Поліссі беруть початок річки, які несуть свої чисті води в Дніпро, Віслу, у Балтійське море. Недарма сьогодні на території парку вишукуємо модельні земельні ділянки, на яких вирощуватимемо екологічно чисту продукцію.

Велику зацікавленість проблемами парку відчуваємо з боку багатьох європейських учених-екологів. До нас приїжджали представники Німеччини, Данії, Нідерландів, Польщі. Це не новина, але Європа хоче, щоб наше волинське Полісся було збережене для нащадків. Тому сьогодні ведеться досить серйозна й предметна розмова про збереження тієї фауни і флори, яка є на території парку, відновлення болотних угідь, знищених раніше тотальною меліорацією.

Зацікавлені в цьому деякі міжнародні організації вже нас фінансують. Зокрема, недавно виділено 9 тисяч доларів США, на які закуплено спеціальне лабораторне обладнання для потреб Шацького національного природного парку. Здійснюється також фінансування проекту з відновлення окремих ділянок болотних угідь. Ось до чого ми дожилися: бездумно болота осушували, а сьогодні прийшов час їх відновлювати. Так карає природа людей, які «перетворюють» її нерозумно. Про це навіть соромно говорити, але від правди нікуди не дінешся.

Хіба це нормально, що в районному центрі, який розташований в оточенні чистих озер, немає очисних споруд. Навіть... сміттєсховища. І весь харчовий непотріб, всілякі відходи люди десятками років викидають у... воду, яку тут таки використовують для своїх потреб. Парадокс: наш водно-повітряний басейн хочуть зберегти в чистоті сусідні держави, а ми самі собі шкодимо. Є над чим замислитися.

Надія вмирає останньою

Володимир Найда — голова Шацької районної держадміністрації:

— Згідно з Указом Президента України ще 1995 року територія нашого національного парку мала б розширитися до 77 тисяч гектарів. Власне, це майже вся територія нинішнього Шацького району. На жаль, Указ Президента досі не виконано.

Звичайно, є проблема. Мешканці району негативно ставляться до розширення парку. Свого часу в нас були запроваджені деякі обмеження для жителів: тут не коси трави, не лови риби, не збирай грибів, ягід... Мовляв, заповідна зона — не можна. Але завжди поліщук жив з того, що збирав у лісі, ловив в озері... Якщо це в нього забрати, то як йому жити?

Коли парк тільки започатковувався, місцевим жителям обіцяли, що буде створено мережу туризму, будуватимуть санаторії, будинки відпочинку, виділятимуть сіножаті... Але нічого цього нема. Людей, вибачте, просто обдурили. І тепер вони нам не вірять.

Побоюються розширення парку й господарські колективи. Їх небагато — 9 сільськогосподарських підприємств. Щоб ці проблеми вирішити, думаю, потрібен генеральний план розвитку національного парку. І обов'язково — затверджений Кабінетом міністрів України. Парк має назву національний. Отже, це — національне багатство. Таку перлину природи, як район Шацьких озер, треба зберегти для нащадків. І одними добрими намірами, гаслами та постановами проблеми не вирішимо.

Розумію: економічна скрута, фінансові труднощі. То створіть таку законодавчу базу, щоб ми на місці могли ці проблеми самі розв'язувати. Потрібен господар. Власник. Приїжджають до нас іноземні інвестори. Люди в захопленні від нашого озерного краю, очей відірвати не можуть від краси. Готові вкласти свій капітал. Та коли дізнаються, що все це — державне, розводять руками. І ніхто не хоче з нами мати справи.

І сам не гам, і чужому не дам. То який же вихід? Щось же треба робити. Сьогодні поліщук не може збудувати своїми силами не те, що санаторію, а навіть поганенького будинку відпочинку. Отак і живемо надією: колись же хтось мусить додуматися до чогось розумного...

Волинська область.

Бліц-інтерв'ю «ГУ»

Хочемо ліпше працювати, щоби ліпше жити

Микола Іванович Агафонов, генеральний директор державної науково-виробничої дослідної агрофірми «Наукова»:

1. Вдалося створити потужне аграрне підприємство, котре має сьогодні понад 28 тисяч гектарів орної землі і виробляє найбільше в області хліба, молока та іншої продукції. І це, певна річ, змінило чи, точніше, наповнило новим змістом моє життя. А вже наше підприємство змінило життя кількох тисяч трудівників і їх сімей так рішуче й невпізнанно, що коли це не здійснення того, чого ми прагнемо, то принаймні свідчення того, як ринково-економічні перетворення справді можуть позитивно спрацювати на користь народу й держави.

2. В українському суспільстві фатально бракує взаєморозуміння між різними гілками влади, між політичними партіями, рухами, народом і владою, людьми і керівниками на місцях.

3. Майбутнє — за Україною, бо працьовитішого, наполегливішого і талановитішого народу, ніж наш, на планеті не знайти. І треба вже давно зрозуміти, що наші люди не просто хочуть краще жити. А хочуть і можуть працювати, щоб ліпше жити.

Записав **Микола НЕЧИПОРЕНКО.**

Дніпропетровська область.

Наталя ФІЛІПЧУК, «Голос України»

Майбутнє ООН залежатиме й від нас

Так уже повелося, що напередодні чергової річниці Дня незалежності ми підбиваємо підсумки зробленому, втішаємося досягненим. Воно й природно. Історія розпорядилася так, що українська державність народилася наприкінці XX століття, коли політична карта світу була вже фактично сформована.

Мало того, задля забезпечення стабільності й економічної інтеграції держави об'єдналися у різні регіональні й трансатлантичні організації. І те, до чого інші країни йшли століттями й роками, Україна змушена робити у стислі терміни, щоб не тільки не випасти із загальносвітового процесу, а й мати можливість брати активну участь у формуванні міжнародної політики.

І якщо наприкінці першого року незалежності ми могли похизуватися лише кількістю посольств, відкритих в Україні, то вже протягом наступних років список досягнень поповнювався. Україна стала спочатку членом Ради Європи, а згодом приєдналася ще до кількох міжнародних організацій. Та, мабуть, найбільш насиченим подіями, що мають стосунок до зовнішньої політики, видався цей рік. Поставлено крапку в багаторічних переговорах щодо підписання широкомасштабних договорів з Росією та Румунією. По суті, розв'язано проблему поділу ЧФ (хоч і з російської, і з української сторони є чимало противників такого розподілу). Україні вдалося заручитися гарантіями безпеки з боку НАТО, які їй було надано з огляду на розширення цієї організації на схід. Наближається до завершення процес делімітації та демаркації державного кордону нашої держави. Окрім того, Україна підписала із сусідньою Польщею заяву про злагоду, яка підвела риску під історичними непорозуміннями і проблемами, що протягом століть виникали між нашими народами. А зовсім недавно й угоду про безвізовий режим із Польщею — документ-«піонер» у дипломатичній практиці України.

Та, окрім всіх цих, безперечно, важливих досягнень, є ще одна тема, яку, з огляду на приїзд до Києва постійного представника США при ООН Білла Річардсона, активно обговорювали засоби масової інформації. Це —майбутнє головування міністра закордонних справ України Геннадія Удовенка на 52-й сесії Генеральної Асамблеї ООН. «Це велика честь для України та для самого діяча, — заявив журналістам Білл Річардсон. — На небосхилі міжнародної політики з'явиться ще одна зірка, і це буде українець».

Слід зауважити, що термін головування Геннадія Удовенка збігатиметься із початком процесу реформування ООН. Саме для того, щоб обговорити ці реформи, і приїздив до нас представник США. План реформ, запропонований Генеральним секретарем ООН Кофі Аннаном, складається з 84 сторінок пропозицій, надісланих всіма країнами—членами організації. Під час зустрічі Геннадія Удовенка та Білла Річардсона вдалося дійти згоди щодо перегляду шкали членських внесків (частка будь-якої країни не повинна перевищувати 20 відсотків від усієї суми), також щодо збільшення представництва країн Східноєвропейської групи. Як зазначив Білл Річардсон, планово розширити склад Ради Безпеки до 10 членів, до яких увійде представник держави нашого регіону. Ці та інші питання розглядатимуться на Генеральній Асамблеї, тож роль головуючого буде надзвичайно важлива. А отже, і роль України.

На знімку Юрія ВЕНГЕРЕША: міністр закордонних справ України Геннадій Удовенко та постійний представник США при ООН Білл Річардсон.

ЧИ ДУМАЛИ ВИ?..

Чи могли припустити іноземні дипломати якихось шість років тому, що для успішної дипломатичної кар'єри їм знадобиться знання не лише мов міжнаціонального спілкування, а й такої «екзотичної» мови, як українська? Проте минуло не так багато часу, і посол Канади зустрічає журналістку, старанно вимовляючи люб'язну фразу: «Я радий вас знову бачити в нашому посольстві». І це — чистісінькою українською мовою (а його бабуся зовсім не з Одеської області і навіть не з Житомирської).

А посол КНДР переконаний, що всі труднощі, які надбала Україна, звернувши зі шляху до комунізму, з часом буде обов'язково подолано...

Посол Іспанії, недавно прибувши в Україну, перебуває під враженням від виступів трупи Національної опери України в Мадриді...

Чи могли ми подумати, що хтось з іноземних дипломатів жалкуватиме, що посольство його держави змушене тимчасово припинити свою роботу в Україні у зв'язку з економічними труднощами? Однак посол Тунісу буде з ностальгією згадувати доброзичливу слов'янську країну...

Надзвичайний і Повноважний Посол Канади в Україні Крістофер ВЕСТДАЛ:

— Ця дата дуже важлива для канадців, особливо для канадців українського походження. Вони зробили історію українського народу живою для всіх. Тому Канада рада відзначити разом з вами той день, коли шість років тому мрія ваших предків збудувати власну державу стала реальністю. Протягом цього часу в Україні спостерігається величезний прогрес: підписано історичні угоди з Росією, Польщею, Румунією, НАТО. Було прийнято нову Конституцію, що створить правову базу для процвітання вільного підприємництва... Якби я обирав найкращий час із усієї вашої довгої історії, то обрав би сьогодення. І незважаючи на серйозні проблеми, які тиснуть на вас, ви вільні будувати свою державу. Про все це я думатиму в день шостої річниці вашої незалежності.

Надзвичайний і Повноважний Посол Корейської Народно-Демократичної Республіки в Україні ЧЖО СОН БОМ:

— Історично так склалося, що ми маємо дружні відносини з Україною. В часи існування Радянського Союзу Україна відігравала важливу роль на міжнародній арені. Вона — авторитетна держава, один із засновників ООН. Зараз між політичними системами двох наших країн є різниця. Ми живемо при соціалізмі. Україна обрала інший шлях. Однак я вважаю, що подібні розбіжності в політичних системах не повинні бути перешкодою в розвитку дружніх відносин між нашими державами, адже кожна країна має свої національні традиції, згідно з якими будує свою політичну й економічну системи. Народ сам вільний обирати, у якій країні він хоче жити...

Між КНДР та Україною не існує проблем. Між нами склалися дружні відносини, які, я переконаний, одержать подальший розвиток. Ми підтримуємо політичну незалежність і територіальну цілісність України. Тепер ваша держава переживає певні труднощі, але ми вважаємо, що вони — тимчасові і обов'язково будуть подолані.

Бажаємо процвітання і щастя українському народові.

Надзвичайний і Повноважний Посол Іспанії в Україні Фернандо Хосе Бельосо ФЕРНАНДЕС:

— Передусім я хочу поздоровити український уряд і український народ зі святом. Це свято, яке знаменує початок незалежності України як держави.

Україна стала першою країною після розвалу Радянського Союзу, в якій 1992 року було відкрито іспанське посольство. Це був акт визнання, надії й підтримки вашої незалежної батьківщини з боку нашої держави. З того часу було пройдено певний шлях: обмін візитами, зокрема на найвищому рівні, підписано ряд угод. У той самий час тривало і неофіційне зближення двох країн. Наприклад, щороку 25 тисяч українців відвідують Іспанію. Більшість із них туристи, але багато і підприємців. На території України багато іспанських фірм, а також спільних україно-іспанських підприємств.

Я в Україні всього кілька місяців, однак уже встиг відчути ту атмосферу відкритості й партнерства, що є невід'ємною частиною створюваного тут демократичного суспільства. І наша держава надаватиме всіляку підтримку вашій молодій країні.

Надзвичайний і Повноважний Посол Тунісу в Україні Мохамед Хішем ЕЛАТІ:

— У зв'язку з припиненням роботи посольства через фінансові труднощі, яких зазнає наша країна, я залишаю Україну. За три роки своєї роботи в Києві співробітники туніської дипломатичної місії повсякчас відчували гостинність і привітність українського народу, і нам жаль залишати країну, у якої так багато спільного з нашою. Проте уряд Тунісу в жодному разі не має наміру переривати партнерські відносини з Україною і сподівається на їх подальший розвиток. Я вважаю, що наші держави мають багатообіцяюче майбутнє, в основі якого лежить пріоритетне ставлення до людини.

Посольство Тунісу в Україні було першим представником дипломатії арабських держав у вашій країні й показало всьому арабському світові, що український партнер надійний і на його політичну підтримку можна розраховувати.

За кордоном теж святкують

Протокольний захід, присвячений Дню незалежності України, наше посольство у Франції проводитиме 4 вересня. Чому так? Та тому, що ці дні — традиційний політичний штиль в офіційному Парижі — час відпусток. Прийом супроводжуватиме фотовиставка «Україна сьогодні» в залі ЮНЕСКО. А саме 24 серпня від українського посольства будуть покладені вінки до могили Невідомого солдата біля Тріумфальної арки. На цю урочисту церемонію запрошено колишніх бійців Опору та представників паризької мерії. З нагоди свята Посольство України у Франції розповсюдило прес-реліз у МЗС Франції, парламенті, провідних газетах, а також серед представників дипломатичного корпусу.

* * *

Свято першої незалежної держави, яка вийшла з комунальної квартири «дружної сім'ї» народів Радянського Союзу вслід за прибалтами, що стукнули дверима, вже котрий рік не залишається поза увагою в Узбекистані.

Цього року знову в Посольстві України в Республіці Узбекистан відбулася прес-конференція, присвячена 6-й річниці незалежності України. На неї були запрошені представники преси, радіо та телебачення Узбекистану, а також інформаційних агентств інших країн. Надзвичайний і Повноважний Посол України Володимир Сметанін проінформував журналістів про досягнення у розбудові незалежної держави, шляхи реформування економіки.

* * *

Напередодні свята Надзвичайний і Повноважний Посол України в Австрії Микола Макаревич дав інтерв'ю, присвячене політичним та економічним досягненням нашої країни за шість років. Його буде опубліковано в одній з австрійських газет, що входять до четвірки найвідоміших. На посольський прийом з нагоди Дня незалежності запрошено вище керівництво Австрії, представників дипломатичного корпусу, діаспори, україно-австрійського товариства дружби.

* * *

Цього тижня Надзвичайний і Повноважний Посол України в Індії Георгій Ходоровський дав декілька інтерв'ю індійським радіо, телебаченню та представникам преси. В Індії з особливою увагою стежать за становленням української державності.

Юрій БУРЯК: Ставши власниками, ми не відгородилися від міста

У *СТАТТІ «Професія — мати, місце роботи — сім'я», опублікованій в «Голосі України» 22 лютого 1997 року, ішлося про сімейний дитячий будинок у Дніпропетровську. Про Валентину Никифорівну Іонову, що виховує 15 дітей. Заради справедливості слід зазначити, що існування будинку було б проблематичним, якби не допомога акціонерного товариства «Дніпропетровський трубний завод». Заводчани передали цьому сімейному будинок свого дитячого садка, щомісяця фінансують його, переказуючи максимальну цивільну пенсію на кожну дитину і середньозаводську зарплату В. Іоновій. Крім того, дозвеснт діти отримують подарунки, а також харчові продукти. Троє хлопців уже «випурхнули з гнізда» і працюють на цьому самому заводі.*

— Відомо, що багато які підприємства не в змозі утримувати об'єкти соцкультпобуту. А ви? — цим запитанням ми розпочали розмову з генеральним директором заводу, головою акціонерного товариства Юрієм Буряком.

— Так, зберегти соціальну сферу сьогодні нелегко. Але... Працівник підприємства повинен добре відпочивати, а в разі потреби й підлікуватися. Сюди входить і організація його побуту. Хоч останнім часом обсяг виробництва у нас і зменшився, ми зберегли наші об'єкти соцкультпобуту. В хорошому стані підтримуємо 7 дитячих дошкільних закладів. У 1993 році ми побудували 14-поверховий будинок. Квартири безоплатно передали працівникам відповідно до черги. Нині завершуємо спорудження ще одного. А загальний житлофонд заводу становить 86 будинків.

Діє й поліклініка, ми оснащуємо її новітнім обладнанням. Затримок у виплаті зарплати нашим медикам і всім робітникам підприємства немає.

Щороку укладаємо договори із санаторіями України — і трубопрокатники проходять там курс лікування за 10—30-відсотковими путівками. У тому числі й у санаторії «Зори России», розташованому у Форосі, який раніше обслуговував працівників ЦК КПРС... На медичні й оздоровчі заходи у 1996 році завод витратив 124,8 тисячі гривень. До того ж можна відпочити й на турбазі «Сосновий бір» у приміському лісі. Щороку пенсіонерам заводу таку можливість надаємо безплатно. У хорошому стані дитяча дача «Сосонка», розташована неподалік турбази, де щороку відпочивають 360 дітей заводчан. Дітей старшого віку щоліта приймає оздоровчий табір.

— Ви згадали про пенсіонерів. Отже, з колишніми працівниками зв'язок підтримуєте?

— До ветеранів у нас ставлення особливе. Адже те, що ми сьогодні маємо, закладали вони. Тому ми не проводили масових звільнень працівників, які переступили пенсійний вік. А непрацюючі пенсіонери одержують у нас щокварталу допомогу по 15 гривень, отоварюються у заводській кулінарії.

Завод допомагає їм з ремонтом житла. В разі потреби надаємо допомогу в придбанні медикаментів. Щомісяця у палаці культури вшановують пенсіонерів, у яких цього місяця був ювілей.

На заводі взято на облік багатодітні сім'ї, матерів-одиначок, удів і вдівців, родин з дітьми-інвалідами, чорнобильців, афганців. Щороку практично всі вони одержують допомогу грошима або продуктами.

— Кажуть, ви знаєте навіть, скільки працівниці заводу роблять абортів?..

— Атож, є в нас і така статистика. Ми вирішили проаналізувати, як справи з народжуваністю на нашому підприємстві, і доручили жінраді спільно з поліклінікою підготувати дані. З'ясувалося, що народжувати наші заводчанки стали рідше, а кількість абортів зросла. Причини зрозумілі: народження дитини сьогодні вимагає великих матеріальних затрат. Тому правління вирішило: кожну працівницю перед пологами забезпечувати потрібними медикаментами, а після пологів — товарами для малюка. І те й інше на загальну суму близько 500 гривень.

— Чи бере участь ваш завод у соціальних програмах міста?

— Щотижня на заводі проходить засідання правління АТ, на якому вирішуємо найрізноманітніші проблеми виробництва. Та один пункт залишається незмінним: це прохання трудящих і сторонніх організацій. Звертаються працівники сільського господарства, педагоги, медики, літератори, церковнослужителі, правоохоронні органи, військові частини, Червоний Хрест, різноманітні фонди тощо. Цим організаціям у 1996 році завод виділив близько 1005,5 тисячі гривень. Допомагаємо також трубами, пальним, товарами цеху ширвжитку.

АТ «ДТЗ» визнано найкращим у місті за наданням допомоги у газифікації приватного сектора. Лікарням допомогли придбати нове медобладнання, для «Швидкої допомоги» в обмін за труби одержали з Німеччини два реанімобіля. Над Кайдаком тепер раз у раз лунає дзвін, що його було виготовлено з допомогою нашого заводу для тамтешньої церкви. Не залишилися ми осторонь і під час спорудження метрополітену.

— Але ж на зборах акціонерів правлінню та його голові можуть закинути, що гроші йдуть на доброчинність, що не скорочуються штати, а це дозволило б заощадити кошти...

— Щоб провести скорочення штату, великого розуму не треба. Забезпечити людей працею й нормальним заробітком набагато важче. До речі, середній прибуток працівників заводу торік становив 300 гривень на місяць. У нас працює близько 7 тисяч чоловік. Ми підрахували, що разом з членами сімей від заводу залежить доля близько сорока тисяч чоловік. А куди сьогодні підуть звільнені?

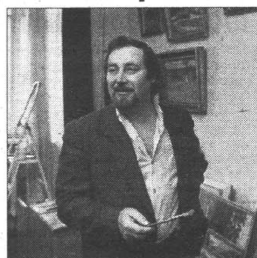
Можна закрити і цех ширвжитку, з ним більше проблем, аніж вигоди. Але ж мають у нас бути й товари вітчизняного виробництва!

Ми чудово розуміємо, що без масових звільнень підприємству відбувається старіння колективу, але знаємо й те, що прожити сьогодні на пенсію вкрай важко, і сподіваємося — це явище тимчасове. Крім понять економічних, є ще й людські.

Інтерв'ю взяв Валерій ЗАХАРОВ.
Дніпропетровськ.

Інтерв'ю дня

Невже ми нікому не потрібні?

Михайло Яцишин, художник:

— Творчість, регламентована різними ідеологічними приписами і стандартами, ніколи не сягне мистецької височості. Бо то все одно, що зв'язати птахові крила і змушувати його злетіти. І те, що Конституція України гарантує нам, митцям, свободу творчості, що ніхто сьогодні вже не повчає художника чи режисера, де ставити «серпочок», а де — «молоточок» — добрий знак. Обнадійливий знак демократичних змін.

Але непокоїть, а то й насторожує інше. Більшість населення, яке може на себе заробляти, сьогодні день і ніч думає про хліб насущний. Як заробити на якусь одежину для себе й дітей. Як за квартиру й комунальні послуги заплатити. Одне слово, не до мистецтва, не до видовищ. Тому в мистецькі салони вряди-годи навідуються, як у музей — щоби подивитися. Бо там за це грошей не вимагають.

Та й самі музеї, підприємства, наукові заклади сьогодні ніяких мистецьких замовлень не практикують, як то було ще донедавна — на зарплату людям не вистачає. Правда, цікавляться сучасним українським живописом іноземці. Та коли почують, що за вивезення з України першого-ліпшого полотна треба сплатити ще й мито, яке сягає половину вартості картини, їх наче вітром здуває.

Ось і пишемо роботи, які осідають у майстернях. А дехто взагалі зневірився і продає цигарки в переходах чи цілими днями пропадає на рибалці, щоби увечері зварити якусь юшку.

Ось так і стали ми вільними. Від замовлень, від роботи, від нормального творчого процесу. Пасинками нашої держави.

Скарга на капіталізм

— Я тоді жив — во! — запально сказав водій автобуса і промовисто провів ребром долоні попід підборіддям. — І на сім'ю вистачало, на випивку з друзями, і на все інше...

— Що, таку високу зарплату мали?

— Високу — не високу, а вистачало. Тоді можна було жити... Не те, що тепер, — суцільний бардак...

Розмова точилася у майже порожньому «Ікарусі», в якому їхало з десяток журналістів — поверталися з прес-конференції у санаторії «Червона калина». Водій, добре вгодований чоловік років п'ятдесяти, все повертав голову до тих, що сиділи на передніх сидіннях, і голосно лаяв теперішні «демократичні порядки».

Слухаючи перепалку, пригадав, як цією трасою — Рівне-Луцьк — не раз їздив автобусом «у ті часи», коли був кореспондентом іншої газети. Майже щоразу бачив одну і ту саму картину.

... Дорогою з Луцька водій автобуса підібрав чоловік з п'ятнадцять. Квитки дав п'ятьом-шістьом. Аж ось під'їжджаючи до Рівного, — два контролери. Подумалося тоді: зараз нашому спритнику перепаде, а він не проявив найменшого занепокоєння. Контролери зайшли до салону, автобус рушив. Я сидів спереду, і тому добре побачив у дзеркалі, як, повернувшися спиною до пасажирів, контролер підморгнув водієві, а потім узяв документи.

— Признавайтесь-но, — повернувся обличчям до людей, — хто тут їде без квитка? Сидіть, сидіть, я жартую, знаю, що у цього водія завжди все гаразд...

Яку «таксу» брав страж порядку з водія, побачити не вдалося — це було зроблено непомітно. Відпрацьована механіка. Щоденно на безлічі рейсів водії автобусів набивали власні кишені грішми, свою частку одержували контролери, в результаті чого і ті, й інші жили, як казав командир «Ікаруса», «Во!»

За тієї системи розкошували не лише автобусники й контролери. Жили «Во!» таксисти, працівники торгівлі, баз і складів, армії усіляких «перевіряючих», жили «Во!» навіть рядові шофери і трактористи у колгоспах і на підприємствах — одне слово, всі, хто міг щось поцупити, зробити «лівий» рейс. Учителеві, лікареві, культпрацівникові, журналістові, працівниці бурякосіючої ланки, льонарці і багатьом іншим вкрасти було нічого, і тому жили вони аж ніяк не «Во!».

Тому досі серед чималих прошарків українських громадян вельми ще сильна туга за минулим «щасливим» життям. Не до вподоби багатьом, у тому числі і на високих щаблях, що поволеньки в Україні все довкола знаходить свого конкретного господаря, що на очах зникає ситуація, коли «все вокруг колхозное, все вокруг мое».

Давайте-но ліпше не теоретизуватимемо, а прочитаємо бодай окремі моменти з листа пана Володимира Коленчука, надрукованого у газеті «Вечірнє Рівне» наприкінці березня цього року. Пану Володимиру вельми не сподобалися порядки у приватній пасажироперевізній фірмі «Генріх», де, на його думку, спостерігаються «найгірші» вади капіталізму.

Насамперед пану Володимиру не подобається добродій Віктор Березницький, який назвав свою посаду — «генеральний директор фірми «Генріх». Сам, бачте, назвав, отже нескромний. «Одержимий нав'язливою ідеєю, що його постійно обкрадають, — пише пан Володимир, — шановний Віктор Петрович левову частку своїх сил витрачає на боротьбу з крадіями виручки, яка виявляється у спостереженні за автобусами із засідок, підсадці явних та таємних контролерів, зйомці автобуса на маршруті відеокамерою, постійному контролі на лінії. Він усім знову прийнятим обіцяє якщо не золоті гори, то принаймні досить високий рівень добробуту. З умовою, якщо людина відповідатиме його вподобанням та вимогам, перший місяць платити 100 грн., 2-й — 150—180 грн., а починаючи з 4-го — 6-го місяців — 250 грн. і вище. Ця висока зарплата, до речі, становить, у найгіршому разі, виручку з машин за два дні... Люди, звичайно, зі шкіри пнуться, щоб відповідати вимогам «генерального». Коли я випадково вписав пасажирів (до шляхівки, — С. М.), які зайшли, на клітинку вище, ніж потрібно, цього вистачило, щоб звинуватити мене у спробі крадіжки аж 12 гривень, одразу ж і виперти тою ж таки мітлою...»

— Знайшла в капусті!
Мал. Леоніда ТЕЛЯТНИКОВА.

Не подобаються, як бачимо, пану Володимиру такі «капіталістичні порядки». Що це таке? Перевірка, оплата праці — на розсуд господаря, не встиг ще й украсти отих «нещасних 12 гривень» (до речі, на таку суму окремі люди живуть півмісяця — С. М.), а тебе вже женуть у шию...

А було, мабуть, правильно. Зарплата всім — порівну, хоч у перший місяць, хоч у сотий. Хоч ти сумлінний і чесний трудівник, хоч чистісінький пройдисвіт. Крадь, було, але знай міру. І ділися із старшими. І всім буде «Во!»

... Недавно директор фірми «Либідь» Юхим Герман розповідав мені, як один його знайомий тричі виїздив за кордон — до Німеччини, США та Ізраїлю, мав намір влаштуватися там на постійне проживання, але щоразу повертався додому. «Ну, що це за життя, — бідкався, —присів перекурити, а хазяїн вигнав мене з роботи... Більше того, щоб заслужити його прихильність, поперва потрібно не лише, не покладаючи рук, відпрацьовувати зміну, а й залишатися ще на півтори-дві години попрацювати, щоб показати хазяїнові свою любов до фірми...»

Не один уже із наших «совків» обпікся за кордоном отак, як оцей. Там люди працюють, а не перекурюють і не мізкують над тим, де б його щось поцупити. Тому й живуть, як люди.

... Якби моя на те воля, я генеральному директору фірми «Генріх» дав би медаль. Або й орден. За те, що робить людей людьми. Що очищає їх від великої скверни — від злодійства. Це нелегка робота, коли гріх крадійства вже у крові.

... То як називати тих, хто проти приватної власності?

Сергій **МЕЛЬНИЧУК.**
Рівненська область.

Іван ДЗЮБА: «Просто була потреба у з'ясуванні гострих національних проблем...»

Серед українських книг, які вплинули на суспільну думку в XX столітті, на почесному місці стоїть публіцистичне дослідження «Інтернаціоналізм чи русифікація?» Івана Дзюби (1965 рік).

Сьогодні, шановні читачі, ви вперше маєте змогу з уст автора дізнатися, як народилася ця праця, як розвивалися події в Україні після її виходу за кордоном (про друк цього дослідження в Радянській Україні не могло бути й мови), як склалося життя самого І. Дзюби (редакція має намір продовжити друк роздумів відомого літературознавця, нині академіка Національної Академії наук України, в яких він аналізує не тільки перебіг непростого особистого життя, а й торкається долі цілого покоління).

— Запитуєте, як з'явилася ця праця? Гаразд, але насамперед хочу сказати, що я не надаю їй такого значення, як ви. Просто була потреба в з'ясуванні гострих національних проблем, ніхто не наважувався про них сказати публічно, а я через свою легковажність — наважився. Звідси й розголос.

А починалося так.

Після XX та XXII з'їздів КПРС сталися зміни в настроях суспільства. Для молодих це був поштовх до переосмислення всього. Навіть підстава, щоб свої сумніви й критичні міркування, які вже більш чи менш кристалізувалися, легалізувати. Тоді з'явилася віра в те, що буде можливість оновлення суспільства.

— Це 64-й рік. Хрущова вже «пішли»?

— Ні, те, про що ми говоримо, почалося раніше — з кінця 50-х років (хоч взагалі-то «індивідуальні» протести не припинялися ніколи, як і глухе невдоволення серед різних верств українського народу, особливо інтелігенції різних поколінь. Саме це «глухе» невдоволення і було почасти «озвучене» молодшими). Так званий рух шістдесятників спершу був вимогою ширшого поля для вільної думки. Ці колізії в Україні мали своє національне наповнення, бо ми бачили, як далеко зайшла русифікація, і так чи інакше протестували, шукали способу висловити свій протест і спротив русифікації та якось вплинути на національне самоусвідомлення. І в цей час уже з'являється багато різних самвидавівських матеріалів, створюється клуб творчої молоді...

— Яке тоді оточення було у вас? Микола Вінграновський, Іван Драч, Ліна Костенко, Дмитро Павличко, Василь Симоненко, Євген Сверстюк, Лесь Танюк, В'ячеслав Чорновіл, Алла Горська, Віктор Зарецький?..

— Я не говорив би про «моє» оточення, я говорив би про коло людей, до якого я належав. Воно було досить широке і мало тенденцію до швидкого розширення, що особливо турбувало органи політичного нагляду. Наче несподівано вибухнув новаторськи зорієнтований літературний і мистецький рух серед молоді (хоч насправді несподіванки в цьому не було: творчий дух ніколи не вмирає, варто трохи послабити лещата терору, і він оживає). Та й у багатьох старших прокинулася їхня молодість (багато важила тоді обережна, але цілком певна національна й демократична позиція Максима Рильського, Олеся Гончара, Андрія Малишка, культурна і творча діяльність Миколи Бажана, Юрія Смолича з його спогадами про 20-ті роки, Леоніда Первомайського та інших).

Ідеологічна інквізиція непомильно відчула небезпеку й негайно зреагувала. Спочатку розгорнуто було шалену боротьбу проти «формалізму та абстракціонізму в літературі та мистецтві», що означало — це всім зрозуміло — придушення будь-якої вільної думки, і не лише в літературі та мистецтві, а й в інших сферах життя. Бо ж той «рух» уже почав охоплювати і наукову, і технічну інтелігенцію, до нього долучилися й окремі особистості з робітництва.

Влада відчула зародження смертельної небезпеки для себе, і коли побачила, що ідеологічний терор не допомагає, вдалася до терору політичного. Власне, він теж ніколи не припинявся, за винятком, може, кількох коротких років хрущовського «мораторію». Та коли Хрущова «усунули» (а послаблення терору і загроза «розхитування» режиму були однією з підстав для звинувачення його у гріхах перед партійною ортодоксією), ніщо вже не втримувало владу від кампанії арештів.

— Коли це було?

— В останні дні серпня та перші дні вересня 1965 року.

— Це кого тоді взяли?

— Було заарештовано В'ячеслава Чорновола, Івана Світличного, братів Михайла і Богдана Горинів, Опанаса Заливаху, Михайла Косіва, Леоніда Мартиненка, Валентина Мороза та ще багатьох у Києві, Львові, Луцьку, інших містах.

— Вас не чіпали?

— Ні. От усе це стало поштовхом до того, що я сів за писання «Інтернаціоналізму чи русифікації?» Хоча причина і в іншому. Я давно замислювався над цими проблемами, назбирувалися думки, а арешти дали останній поштовх. Форму розлогої праці зі спробами докладної аргументації я обрав тому, що на той час численні «колективні листи» вже втратили свою дійовість. Емоції треба було підкріпити доказами.

— А чим було зумовлено таку назву — «Інтернаціоналізм чи русифікація?»?

— Я хотів показати, що всю національну політику в СРСР, як твердила пропаганда, здійснювали під гаслом інтернаціоналізму, а насправді це були фальшиві гасла, це був великий обман для прикриття тотальної русифікації України. До речі, наша ця особливо злостила владу.

Пафосом роботи було викриття лицемірства, злочинно іменованого інтернаціоналізмом. А я вважав, що стою на справді інтернаціоналістських позиціях: повага до кожної нації, національна справедливість і рівноправність. І тоді це було правильно, і сьогодні я можу сказати про себе, що я інтернаціоналіст, бо не маю жодних упереджень проти будь-якої нації, будь-якої людини. Але при тому, звичайно, для мене найближчою була і є моя нація. До свого «націоналізму» я прийшов, так би мовити, на підставі свого «інтернаціоналізму». Почуття справедливості запитувало — чому українську націю, українську культуру, мову ФАКТИЧНО зневажено, сприймають у кращому разі як другосортні? Приречені на «злиття»? Ні, думав я, як і безліч інших людей, українська нація мусить існувати, мусить бути такою само нацією, як і інші, мати такі самі права, такі самі можливості, майбуття. Так я розумію інтернаціоналізм і на такій позиції стою сьогодні. Тобто тут багато термінологічних суперечок. От, скажімо, воюють навколо значення слова «націоналізм». Що тільки в нього не вкладали! Скільки навколо нього баталій і сварок, скільки емоцій! Але якщо домовитися про зміст цього поняття, то для багатьох суперечок не буде підстав. Хоча, зрозуміло, незгода і ворожнеча між тими, хто живе приязню до всіх людей, і тими, хто живе ненавистю до «інакших», від того не зникнуть. Так само й інтернаціоналізм. Для багатьох це лайка. Для тих, хто вважає себе «патріотом». І я розумію чому. Бо протягом десятиліть це поняття було спотворене, сфальшоване. В нього вкладали антинародний, антиукраїнський зміст.

— Іване Михайловичу, майже паралельно з вами над своєю книжкою «Освіта в Радянській Україні» працював канадський дослідник Джон (Іван) Коляска, член компартії Канади. Ви знали його?

— Знав. Навіть зустрічався з ним. Його робота набагато пізніше з'явилася, я її потім прочитав. У ній великий документальний матеріал, але тематично вона набагато вужча.

— А от розмови, що вам ЦРУ допомогло написати цю роботу?

— Та Бога ради! Навіть у КДБ мені таких звинувачень не висували. А тільки — в антирадянській пропаганді.

— Але ж казали, що, мовляв, сам він не міг би зібрати такий матеріал?

— Під час слідства в КДБ шукали мені «співавторів». Та всі ці версії провалилися, я їх спростував. Я сам писав. Ніхто про це не знав майже до самого закінчення.

— Що, не довіряли нікому ?

— А навіщо було говорити? Тільки на останньому етапі я радився з друзями, декотрим давав прочитати чорновий варіант, ураховував окремі поради, а В'ячеслав Чорновіл, тоді комсорг будівництва Вишгородської ГЕС, навіть «підкинув» мені статистику про національний склад колективу будівельників ГЕС.

— А звідки ви брали статистичні дані?

— Збирав з різних радянських джерел. От, кажуть, статистика книговидань. Звідки він узяв? Та дуже просто. Я сидів у Центральній науковій бібліотеці. Передплачував бюлетень Книжкової палати за всі роки, всі місяці, вираховував «по штуці» — це страшно морочна робота. Так і решта...

— Ви роботу написали, і постало питання: «Куди її дівати?»

— Куди дівати? Я послав її в ЦК КПУ.

— А чому в ЦК КПУ?

— Як це чому? На першому місці для мене було звинувачення їх у фарисействі.

— А конкретно як це було зроблено? Поштою вислали?

— Зіновія Франко взяла, віднесла й віддала в експедицію ЦК КПУ. Тоді ж було зроблено російський переклад. От з російським перекладом мені вже дуже допомогли. Я вже не сам його робив. Та сама Зіновія Тарасівна кількох своїх друзів взяла з Інституту мовознавства, сиділи в неї вдома і гуртом перекладали, розділивши сторінки. Я тільки відредагував переклад.

— Тобто ви свідомо знали, що це «бомба»?

— Бомба не бомба, але знав, що діло буде «серйозне».

— Тоді Петро Шелест очолював КПУ.

— Так, Петро Шелест. Надій особливих не було, але гадалося, що, може, вони все-таки зреагують. Тоді Шелест нібито намагався щось робити для престижу України. Це перше, чому я апелював до ЦК КПУ. Та основною причиною було бажання легалізувати свій акт. Я не хотів, щоб усе було таємно. Я відверто сказав своє і залишав за собою право своєї думки, свою працю розповсюджувати: передав передрукований текст до деяких журналів, багатьом людям давав читати. А потім за це діло «взявся» самвидав. І рукопис, у такий спосіб розмножений у сотнях примірників, потрапив і за кордон. У мене були різні завдання і адресати звернень. По-перше, показати владі її справжнє обличчя, справжню політику. Клянуться Леніним, а насправді все роблять навпаки.

Другий адресат — це російська і російськомовна інтелігенція в Україні, яка не замислюється над суттю національного питання. Адже на всяку спробу ставити його такі люди реагували бездумним подивом: «А что вы протестуете? Разве вам кто-нибудь запрещает разговаривать по-украински? Говорите, пожалуйста». Ці люди не хотіли розуміти, що є примус обставин, а не тільки кулака чи палиці. Підступність антиукраїнської державної політики полягала в тому, що вона вміло, послідовно й ефективно створювала обставини, які змушували українців «добровільно» відмовлятися від своєї мови, а часто й від своєї національності. Отож мені важливо було показати всім прихований механізм русифікації. На вечорі пам'яті Василя Симоненка я вдався до такого образу: «Росте сад, коло цього саду ходять люди, поливають його, доглядають. А сад сохне і сохне, плодів не дає. Сторонні дивуються: мабуть, такий нікчемний сад, невдячний!» А ніхто не бачить, що десь під землею потужно працює найсучасніша землерийна техніка, яка вправно підриває коріння. Отак і з українською мовою, і з українською культурою, з самою Україною...

І третій адресат — це самі українці, чи українська молодь, рух, який піднімався, але був хаотичний, бо не знали на чому стати, що робити, чого вимагати. Я не був до такої міри самовпевнений, щоб пропонувати свій шлях боротьби. Але хотів застерегти від підпільної діяльності, тому що вона приречена за наших умов, бо це відкриває простір для провокацій, для того, щоб фізично винищити шляхом провокацій всі активні елементи. Тому я і пропонував легальну відкриту діяльність. Чому? Тому, що ми маємо повне право легально діяти, ми нічого не робимо протидержавного, протизаконного. Просто вимагаємо, щоб здійснювалося те, що записано в Конституції, у Програмі партії: рівноправність, розвиток культури, розвиток мови, зрештою — державність. Ми на конституційних засадах стоїмо й повинні легально й відкрито за це боротися. А буде повнокровне українське суспільство — прийде і державна незалежність. Так це тоді мені уявлялося. Хоча, може, люди революційніші мали свої підстави звинувачувати мене в опортунізмі.

— І скільки часу минуло, коли вами зацікавилися «інстанції»?

— Зацікавилися досить швидко. Але то вже окрема тема.

Розмову вів Віталій АБЛІЦОВ.

Бліц-інтерв'ю «ГУ»

Почуття сорому не полишає мене

Любов ЛОЗЮК, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник Інституту молекулярної біології і генетики НАН України:

1. Я — науковець, а не політик. А тому не буду говорити про те, чого немає в природі. Вільне слово, вільне суспільство, наближення до Європи — все це, звісно, чудово. Однак держава, яка після проголошення незалежності поставила науку на коліна, неминуче провінціалізується. Вимивання інтелекту — навіч: торік 646 докторів наук залишили Україну. Нині я, власник п'яти патентів і співвласник восьми, одержую лише третину ставки. Нам сказали: виживайте хто як уміє. Зініціювала створення у Львові науково-виробничого об'єднання «Добродея», медико-біологічного центру «Натураль». З одного боку — це чудова форма для самореалізації, а з другого — людям не мають грошей, щоб платити за наші послуги. Не здаюся, бо від народження є оптимісткою, але почуття сорому за нашу справді велику державу не полишає мене.

2. Століття рабства і тоталітарний режим зробили своє: українці не були готові до того дару Божого, який отримали, тому й не скористалися історичним шансом. Еліта знищена, розпорошення золотих умів і рук триває. Українці за мізерну платню розбудовують незалежні Польщу, Чехію, Росію... І це також вияв рабської покірливості обставинам.

3. Виростає нове покоління, позбавлене комплексу меншовартості. Саме воно починає розбудовувати нову державу. Думаю, прихід сильної руки неминучий за умов нинішнього хаосу. І аж потому запанує гармонія.

Записала Оксана ТЕЛЕНЧІ.

Львів.

Бліц-інтерв'ю «ГУ»

Хочу бачити рідну країну щасливою

Михайлу Івановичу Лисанюку вісімдесят перший. За плечима нелегкий життєвий шлях. Пройшов війну, як то кажуть, від дзвінка до дзвінка, демобілізувався аж у 46-му. На початку нинішнього року переніс тяжку операцію — ампутували ногу. Став інвалідом першої групи. Але характер має оптимістичний. «Ще хочу пожити, побачити, що з нашою країною буде, — не приховує свого бажання. — Так хочеться, щоб вона стала заможною і щасливою. Бо ж за неї ми у війну кров проливали».

1. Змін сталося багато, хоч і не всі вони втішні. Ми з дружиною постаріли, інваліди, на пенсії. Допікають хвороби. Та не сумуємо, бо є події і радісні. Старша внучка Світлана вийшла заміж, народила нам правнука. Менша — Олечка — цього року після школи вступила до медучилища. Живемо та радіємо, особливо — коли зустрічаємо дітей та внуків. От ще б пенсію виплачували вчасно, то нічим би не журилися.

А в долі українського народу за шість років теж змін багато. І добрих, і поганих. Добре те, що нарешті маємо свою державу, що стали рівними серед рівних у світовому товаристві. Погано те, що будуємо незалежну Україну надто повільно і не завжди вдало. Чи то керівників у нас немає талановитих, чи то, може, хтось з недругів заважає, бо хоче бачити її бідною, напівколоніальною. Нам насаджують бездуховність, пропагують жорстокість, відкидають національні традиції. Так не можна, треба жити по-своєму, а не копіювати когось і ходити з простягнутою рукою по світу. Треба відбудовувати своє, примножувати, багатіти, бо старців ніхто у світі не поважає.

2. Може, і здивую когось, але нам насамперед бракує патріотизму. На словах всі за Україну, за підтримку вітчизняного товаровиробника, а на ділі стоять «навитяжку» перед усім зарубіжним. Треба змінити курс, будувати не державу для держави, для її чиновників, а для народу. Так, як це роблять повсюди в Європі.

3. Доки ми не повернемо втрачені моральні цінності, нічого збудувати не зможемо. Злодій повинен сидіти в тюрмі, як казав герой відомого телефільму, а не збиткуватися над співвітчизниками, хизуючись награбованим. Вірю, що згодом це зрозуміють нові керівники, які прийдуть до влади. Бо вони вболіватимуть за долю України, за те, щоб вона не була відсталою й упослідженою. Тоді вона підніметься і буде щасливою. У нинішніх наших політичних лідерів це не виходить. І вже не вийде. Час, відміряний їм історією, закінчується. Вони відійдуть, а Україна житиме і процвітатиме.

Записав Микола ВОЛОК.

Голованівський район Кіровоградської області.

Нам пишуть

«Пока идут старинные часы...»

У Біблії, у Посланні євреям, є такі слова: «Людям належить одного разу померти!..» Чи прислухалися ви коли-небудь до цокання настінного годинника: секунда за секундою цокають вони шістдесят разів кожної хвилини. При кожному похитуванні маятника народжується на світ принаймні одна людська душа. Народжується — для безкінечної вічності. І приблизно стільки само людей закінчують земний свій шлях, ідучи у вічність. Чи замислювалися ви над цим? Одна людина за секунду, шістдесят — за хвилину, три тисячі шістсот — за годину, більш як вісімдесят тисяч — за добу і понад тридцять мільйонів — за рік!.. Усі ці мільйони людей схожі на нас. Більшість із них думає про смерть не більше, аніж думаєте звичайно ви самі, і, все ж таки, при кожному рухові маятника когось відкликають у вічність.

Один безбожник стверджував, що він не вірить у життя після смерті. Одного разу він сказав: «Коли помру, то помру, як пес, і всьому буде кінець!» Але досить було людині цій трохи заслабнути, як вона тут-таки, навіть серед ночі, «налякана до смерті», послала по священика. І тому треба було вирушати до нього з величезною поспішністю... На своєму віку ми бачимо багато вмираючих людей, і в тому числі — чимало удаваних безбожників. І можна сказати: щоразу вони панічно бояться смерті і судорожно чіпляються за життя.

Куди прямуєте ви, любий друже? Де буде кінець вашого шляху? Чи знайде смерть вас готовим до зустрічі з Богом?

Хто бажає більше пізнати волю Божу, пишіть нам. Усім бажаючим безплатно вишлемо книжку Джоша Макдауела «Не просто тесля». Наша місія має змогу проводити заочне біблійне навчання за програмою «Еммаус».

Володимир КАЧМАРЧИК, керівник місії «Вість миру».

Трускавець Львівської області.

Віктор ВИШНЕВСЬКИЙ, провідний науковий співробітник Українського науково-дослідного гідрометеорологічного інституту

Головне для них — свобода,

або Український «острів» у центрі Дунайської дельти

Ми — українці

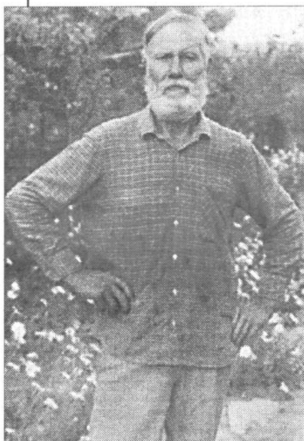
В ОДЕСІ українську мову практично не чути, а в дельті Дунаю, на території Румунії, нею користується мало не кожен третій. Парадокс?

Загляньмо в історію

Після знищення Запорозької Січі у 1775 р. козаки виявилися без діла і значна їх частка попрямувала на південний захід. Спершу вони заселили територію поблизу Тілігульського та Хаджибейського лиманів, заснували поселення на місці сучасної Одеси. За кілька років досягли гирла Дунаю, де і зупинилися. У 1815 р. в селі Верхній Дунавець було засновано Задунайську Січ, яка проіснувала до 1828 року. В 1829 р. дельта Дунаю ввійшла до складу Російської імперії. Але поразка у Кримській війні 1853—1856 рр. призвела до відторгнення цієї території і практичного розриву зв'язків місцевого населення з Україною.

пного ладу». Впродовж двох століть господарювання гармонізувало із довкіллям. За свідченням старожилів, до другої світової війни не кожен господар міг точно назвати кількість своєї худоби. Навіть тепер дехто має до десяти корів. Щодо свиней, то їм також нема числа: то тут, то там їх можна побачити на берегах незліченних проток. А додати до цього м'який, сприятливий для багатьох культур клімат, то стає зрозумілим: у цьому краї справді можна жити, спираючись на власні сили.

У серці дельти розташовано одне з найбільших українських сіл — Караорман. Оточене зусібіч водою, воно аж ніяк не скидається на острівне. Деякою мірою це пояснюється розмірами піщаної гряди, на якій воно стоїть. По сусідству на гряді — дубовий ліс. Та й близькість Дунаю дається взнаки. Після повені 1970 року більшість хат було перебудовано. Нині вони стоять на високих (до 1 м) бетонних призьбах. Затопленню села перешкоджає й окружна дамба. Але все ж вода дуже близько: в ко-

Нашого цвіту — по всьому світу

Відвідуючи українські села в гирлі Дунаю, часом забуваєш, що перебуваєш за кордоном. Вітаючись, чуєш у відповідь: «Добрий день» або «Добрий вечір». Традиційним є білий колір хат. Складений з очерету дах практично нічим не різниться від солом'яної стріхи. Всередині домівок домоткані доріжки на підлозі. Є і відомі скрині, з яких на прохання дістануть вишиті хрестиком чи гладдю рушники. Улюблені страви — борщ і вареники з сиром. Усе це в умовах фактичної ізоляції від України, що триває вже півтораста років!

Звичайно, місцеві умови не могли не позначитися на побуті населення. Багатство гирлових озер і протоків на рибу сприяло тому, що вона стала чи не найголовнішою підвалиною господарства, міцно ввійшла в повсякденний раціон. Якщо згадати, що в минулому козаки були досить байдужі до землеробства, то значення риби стає ще більш зрозумілим. Навіть відносна відірваність від річки одразу позначається на добробуті людей і «перспективності» села. Тільки-но поблизу Верхнього Дунавця здійснили меліорацію плавнів, пересипали протоку, як населення стало швидко танути — молодь пішла у місто. Нині в селі, що населено винятково вихідцями з України, залишилося менш як 70 обійсть.

Природні особливості краю торкнулися багатьох сфер життя. Обмеженість великих ділянок суходолу зумовила те, що в багатьох селах так і не були пізнані «переваги колгос-

лодязях до неї можна дотягнутися рукою. Це впливає і на обряд поховання: могили копають неглибокими, перед опусканням труни воду намагаються якнайшвидше вибрати. Характерно, що, як і в Україні, тут скаржаться на зайві дощі, які цього року попсували помідори.

Кладовище (гробки) в Караормані, як і в інших українських селах дельти, має деякі особливості, що свідчать про зв'язки з Запорозькою Січчю. На більшості хрестів — прізвища, що утворені від імен. Латиницею можна прочитати: «Потап Ониська», «Ігнат Катерина», «Кіндрат Тетяна». Впадає в око і тривалість життя — часто-густо вона становить 75—80 років.

Сильний вплив християнства (що також є характерним для запорожців) простежується і в тому, що в більшості випадків у голові могил стоять два хрести: один дерев'яний (саме на такому було розіп'ято Христа), а за ним більш сучасний і міцний — металевий.

В усіх селах є невеличкі, але охайні церкви, вистелені домотканими доріжками. На відміну від румунських, в українських церквах послуговуються юліанським календарем, що різниться від григоріанського на 13 діб. Отож, місцеві українці Різдво відзначають 7 січня, тоді як румуни — 25 грудня. Разом з тим, службу вже практично повсюдно правлять по-румунськи.

Не зник у місцевого населення і волелюбний дух козацтва. Зокрема, його довелося проявити після повалення режиму Чаушеску в 1989 р. У перші рік-два після революції зросла криміналізація суспільства. Групи людей без певних занять стали дошкуляти нормальному життю. Крадіжки речей з подвір'їв були мало не звичними. В черговий раз, коли нахабність гостей перейшла усі межі, задзвенів дзвін у церкві. Кожен, хто міг, прихопивши палицю чи заступ, метнувся на поклик. Недобиті злодії мерщій повтікали і вже кілька років не випробовують більше долі.

Зміни в суспільному житті Румунії після 1989 року не могли обійти й українську громаду. Старше покоління часто згадує минулий час як гарний. Міцна влада, значний обсяг будівництва, соціальна захищеність. Один із співрозмовників розповів, що він — простий селянин — спромігся з'їздити на курорт 8 разів. Згадали і про обов'язковість участі всіх без винятку в політичних заходах. Зовсім іншої думки про минуле молоде покоління. Дев'ятнадцятирічний Богдан, котрий на своєму човні допоміг дістатися Караормана, англійською відповів, що нині йому подобається більше, оскільки для нього головним є свобода.

Розмовляють у дельті переважно румунською. Разом з тим, можна почути і російську, й українську. Російською користуються так звані липовани, або старообрядці. Як правило, вони, як і українці, дещо світліші від румунів, і тому досить легко їх можна розпізнати.

В українських селах для старшого покоління рідною залишається українська. Лише кілька слів різнить цю мову від тої, що є характерною для нас. Справжньою прикрасою її є часте вживання слова «бравий» або «брава» (браві коні тощо). Лише окремі слова запозичені з румунської, зокрема «шалупа» (човен).

Молодь українську лише розуміє, але зрідка вживає. Діти цю мову вже втратили, бо її викладання не ведеться. Лише старше покоління згадує про уроки української у школі десь у 50—60 роках. Зникнення її пояснюється і практично повною відсутністю друкованого слова — книжок, журналів, газет. Чи не єдиним засобом «підживлення» мови в краї є можливість приймати українські телевізійні передачі.

Подякуймо за приклад

Приклад української громади, що спромоглася на території іншої держави зберегти свої споконвічні традиції, дає надію на відродження нашої культури і мови. Адже навіть за століття після знищення Січі дух козацтва не вмер. Тож подякуймо тим, хто своїм життям відроджує надію на майбутнє!

На знімках: нащадок козацького роду Аксентій Хусаренко; церква в Караормані.

Фото автора.

МНОГІЯ ЛІТА, ВІЛЬНА УКРАЇНО!

ЩИРО ВІТАЄМО УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД

З ШОСТОЮ РІЧНИЦЕЮ ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ!

Рівне
Львів
Київ
Полтава
Харків
Дніпропетровськ
Донецьк
Запоріжжя
Одеса

Winner Group Ukraine

Віннер Імпортс Україна
Офіційний дистриб'ютор "Форд Мотор Ко.."
Україна, Київ 252073 вул.Марка Вовчка, 18а
тел.: +380(44) 418-98-19 факс: +380(44)418-73-46

Віннер Форд Київ
Офіційний дилер "Форд Мотор Ко."
Україна, Київ 252151 вул.Народного Ополчення,16а
тел.: +380(44) 246-21-01 факс: +380(44) 246-21-02

Віннер Форд Донецьк
Офіційний дилер "Форд Мотор Ко."
Україна, Донецьк 340000 Проспект Ілліча, 3
тел.: +380(622) 93-56-52 факс: +380(622) 35-61-94

Віннер Форд Запоріжжя
Офіційний дилер "Форд Мотор Ко."
Україна, Запоріжжя 330050 вул.Космічна, 119
Тел.: +380(612) 95-52-51 факс: +380(612) 95-42-31

Віннер Форд Полтава
Офіційний дилер "Форд Мотор Ко."
Україна, Полтава вул.Сакко, 198
тел.: +380(5322) 72-207

Віннер Форд Рівне
Офіційний дилер "Форд Мотор Ко."
Україна, Рівне вул.Будівельників, 6а
тел.: +380(362) 247-701

Віннер Форд Одеса
Офіційний дилер "Форд Мотор Ко."
Україна, Одеса 15 км шляху Одеса - Київ
тел.: +380(482) 21-99-72

Mobil

Американ Автомотів Ко.
Офіційний дистриб'ютор "Mobil"
Регіональні офіси:
Україна, Київ 252023 вул.Артема, 25
тел.: +380(44) 212-11-90 факс: +380(44)212-11-95
Львів: вул. Любінська, 4, 5-й поверх
Дніпропетровськ: вул.Набережна Леніна, 29а, 5-й поверх
тел.: +380(562) 443-289

Запитуєте — відповідаємо

Якщо дитина обдарована...

У Києві, чула, діє якийсь освітній фонд. Розкажіть, будь ласка, про нього докладніше.

Оксана КОВАЛІВ.

Тернопіль.

Розповідає президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина Стрілько:

— З часу заснування фонду минуло три роки. Головне його завдання — підтримка освіти в Україні. Після офіційної реєстрації в Мін'юсті до нас приєдналися регіональні, обласні фонди, які до того вже діяли в Україні. Сьогодні з нами співпрацює більше тисячі шкіл. Ми забезпечуємо їх методичною літературою, підтримуємо талановитих учителів, пропагуємо їхній досвід. Маємо на телебаченні свою програму «Урок для вчителя».

У наших базових школах уже напрацьовано певний рівень роботи з обдарованими дітьми за спеціальними навчальними програмами.

Реалізуємо також проект «Кадри» з підпроектом «Абітурієнт». Завдяки їм ростимуть кадри для України. Сприяємо юнакам та дівчатам у навчанні у вузах, залучаємо їх до роботи у фонді. Своїм студентам платимо стипендію. Цього року за нашими рекомендаціями до вузів Києва вступили тридцять випускників.

Крім освітянської діяльності, прагнемо повернути Україні забуте ім'я Ярослава Мудрого.

Лист із Росії

НА ЖИТТЯ НЕ СКАРЖИМОСЯ

Сургут — одне з небагатьох російських міст, де розв'язуються проблеми Українського культурно-просвітницького товариства. Якби в кожному місті чи області були такі мери, як А. Сидоров та його заступник Я. Черняк, то українська діаспора не скаржилася б на своє життя за кордоном.

Товариство «Українська родина» існує в Сургуті шість років. За цей час організована і працює українська недільна школа, яку фінансує адміністрація Сургута.

Тут проводилися Дні України в Сургуті за участю народної артистки України Ніни Матвієнко, квартету «Явір», тріо «Вербена», заслуженої артистки України Оксани Білозір, інші традиційні свята: «Свято писанки», «Українські різдвяні вечорниці», «День незалежності України».

Ці заходи фінансувала повністю або частково адміністрація Сургута. Нині готують до видання збірку поезій сургутської української поетеси Т. Даренко, виділили товариству приміщення для офісу.

На жаль, Сургут — це виняток, а голови культурно-просвітницьких товариств інших міст зазнають певних труднощів у відносинах з адміністрацією.

А. ЛИТВИН,
голова товариства «Українська родина».

Сургут.

Звертаюся до Президента

КРАДУ, БО ГРОШЕЙ НЕ ДАЮТЬ

Написати Вам цього листа мене змусили обставини. Свого прізвища не називатиму, бо не довіряю нашим державним органам, а особливо правоохоронним. Мене звуть Микола Антонович, маю сорок років, дружину і двох дітей шкільного віку. Працюю слюсарем, отримую на руки 120 гривень, у дружини — 29 гривень. За газ і електроенергію за один місяць треба платити 61 гривню. На хліб витрачаємо 28—32 гривні на місяць, а решта, що залишається, — в середньому це 60 гривень — йде на інші продукти та одежу.

Але мені не платять уже четвертий місяць, дружині — другий.

Нас уже не можна назвати навіть рабами, це щось гірше. Рабів хазяї змушували тяжко працювати, але хоч годували. А нас і не годують, і зароблених грошей не дають. І в той же час Міненерго і Газпром попереджають, що боржникам вимикатимуть електрику і газ. А коли людина, рятуючись від голоду, щось поремонтує іншій людині, з неї вже деруть податок. А якщо податок не заплатив, то це вже злочин. Ще й лякають строками — від двох до п'яти років. А що держава не віддає людині її кровні, то це чомусь не називається злочином.

Росте в мене син. Прийде час іти йому до війська. Та я зроблю все можливе й неможливе, щоб він не служив. Бо йому нічого захищати. За весь минулий навчальний рік я не зміг жодного разу дати йому копійок на шкільний обід чи хоча б на якусь булочку.

Пане Президент! Спробуйте видати такий указ, за яким усім депутатам і міністрам затримають зарплату на пару місяців, і ви побачите, як Ваш кабінет візьмуть штурмом. А от коли робітники вимагають на демонстраціях свою зарплату, то їх міліція розганяє...

На сьогодні в нас удома зосталося півмішка картоплі, кіло гречки, три кіло вермішелі. Із завтрашнього дня перейдемо на сухарі — їх вистачить тижнів на два, не більше. Масла немає, олії немає, м'яса й поготів. Що я повинен робити? Чим годувати дітей?

Я ніколи не думав, що буду коли-небудь красти. А тепер краду, щоб вижила моя сім'я. Іншого виходу не бачу. Куди ж нас штовхають, пане Президент?..

Полтава.

А я роблю так

Ви вмієте загоряти?

Багато хто з нетерпінням чекає літа, бажаючи не лише добре відпочити, але й чудово засмагнути. На жаль, не кожному це вдається. Поділюся таємницею, як це роблю я. Прагнучи досягти красивої рівномірної засмаги, я використовувала різні способи, але найефективнішим виявився такий. Ідучи загоряти, беру з собою посудину з водою, до якої додаю приблизно столову ложку солі на літр води. І невеличку марлеву серветку, щоб вона могла закрити обличчя, а також живильний, не відбілювальний крем.

На пляжі змазую шкіру кремом. Але не це головне. Я стараюся не лежати — бігаю, граю у м'яча, роблю гімнастику, час від часу змочуючи тіло солоним розчином. Коли втомлюся — лягаю і підставляю сонцю обличчя, накладаючи змочену у розчині серветку. Як тільки вона висохне, змочую її і знову кладу на обличчя.

Не бійтеся, обличчя загорить, і засмага буде рівною та красивою. Шкіра розгладиться, не буде пересушеною — одержить і воду, і живлення, адже вологий крем усотується швидше. Тільки перед тим, як вирушити загоряти, треба трохи поїсти солоного і випити чаю з лимоном. І ще. Якщо на шкірі є пігментні плями, порадою краще не користуватися.

Надіслала
Юля КАНШЕВСЬКА.

Черкаси.

Ви нам писали

ВИБАЧЕННЯ ПІСЛЯ ДОГАНИ

Листа Малевич Л. Г. із Харкова з приводу відмови в оформленні пільгової передплати на газету «Голос України» на II півріччя 1997 року розглянуто Українським об'єднанням поштового зв'язку «Укрпошта».

У даний час різницю суми вартості газети передплатникові повернули, і знайдено можливість газету «Голос України», індекс 40223 (пільгова), доставляти з 1 липня 1997 року.

Начальникові відділення зв'язку, яка відмовила в оформленні газети, оголошено догану.

За завдані неприємності просимо вибачення.

З повагою

В. ЛУЦЕНКО,
начальник центру «Друкпреса».

Це цікаво

І знов цвіте магнолія...

Екзотичні квіти магнолії були названі на честь відомого французького ботаніка П. Магнола ще в кінці сімнадцятого сторіччя. У Північній і Центральній Америці, а також у Південно-Східній Азії зустрічаються магнолії вісімдесяти видів. Квітки магнолії великоквіткової використовуються в парфумерії, а в її листках писали колись листи з південних курортів. Висушений листок підписували, клеїли на нього марку і кидали в поштову скриньку.

У деяких видів магнолії багато ефірної олії. Рідкий екстракт її використовується в медицині, оскільки він знижує артеріальний тиск і зменшує біль у ділянці серця. Найекзотичнішою вважається магнолія великолиста американського походження. Її листя досягає одного метра в довжину, а білі духмяні квітки — 30 сантиметрів у діаметрі. Вона швидко росте, морозостійка.

Існує легенда, за якою квіти магнолії — це душі дівочі. Вони розпускаються з весною, щоб віддати їй своє тепло. Справді, повітря в бутонах завжди на кілька градусів тепліше від навколишнього. Навіть жуки, які запилюють квітки магнолії, заповзають туди на ніч, ховаючись від приморозків.

Надіслала
Наталка ВІЙТИШИНА.

Львів.

З миру по нитці

На радість лисим

Бразильські лікарі Мунір Курі і Фабіну Наккаше можуть ощасливити всю лису частину людства. Вони розробили унікальну технологію імплантації нової шевелюри, гарантуючи стовідсотковий успіх. Операція займає менше трьох годин і коштує «всього» 4 тисячі доларів.

Традиції понад усе

Ось уже понад півтори сотні років в мальовничій місцевості на півночі Англії, поблизу міста Олстон, щорічно проводиться велике полювання на лисиць. І кому яке діло до того, що останню лисицю в цих краях фермери пристрелили ще в 1901 році. Тут не в лисицях справа — важливий процес. Джентльмени у червоних каптанах скачуть осінніми полями, сурмлячи в ріг і вживаючи на привалах шері — традицію дотримують непорушно.

За шлюб без браку

Перевіряти почуття молодих перед весіллям можна по-різному. Власті норвезького міста Сарпсборг, приміром, вимагають від молодят — із 13 століття — провести перед весіллям 48 годин прикутими одне до одного наручниками. На думку мерії Сарпсборга, якщо хлопець і дівчина витримають ці критичні дві доби, то їм уже нічого не страшне.

А традиції китайської провінції Хенань інакші. Тамтешній звичай забороняє нареченому митися протягом трьох днів до весілля і ще одного після. Суть та ж сама: витримає пара це випробування — витримає і всі інші.

Зібрав Л. УСКОВ.

Ялта.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.

252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5. Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Перший заступник головного редактора А. ГОРЛОВ.
Редколегія: С. ПРАВДЕНКО (головний редактор), О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заступник головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
◊ **Рукописів не повертаємо.**
◊ **Листування з читачами — тільки на сторінках газети.**

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

◊ **За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.**
◊ **Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.**
◊ **За точність викладених фактів відповідальність несе автор.**

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 254064.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311150.